

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis *Peer-reviewed journal*

Ročník 49
Volume 49

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdl

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, hrad (top right). Cf. the article by J. Doležel
in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2008

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

Neolit

Neolithic

Neolithikum

BĚLOTÍN (OKR. PŘEROV)

„Železná brána“. Lnk. Sídliště. Záchranný výzkum.

V únoru až dubnu 2007 proběhl výzkum sídliště na trase dálnice D47 v úseku 4705. Lokalita leží na břehu Vraženského potoka, na mírném svahu obráceném k severovýchodu, s nadmořskou výškou 320 m. Naleziště lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–12–13, v souřadnicích Z s.č.:J s.č.–125 mm : 166 mm, 120 mm : 170 mm, 112 mm : 160 mm. Celkově bylo nalezeno ve 228 objektech mizivé množství nálezů. Tři jámy, jednalo se převážně o dlouhé nepravidelné oválné objekty orientované SZ–JV, obsahovaly štípanou industrii a zlomky keramiky datované do období kultury s lineární keramikou.

Marek Kalábek

Resumé

Bělotín (Bez. Přerov). „Železná brána“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

BĚLOV (OKR. ZLÍN)

„Horní pole“. MMK. Sídliště. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu na katastrálním území obce Bělov byla objevena mladoneolitická lokalita. Rozsahem menší sídliště je situováno na severním okraji obce, v trati „Horní pole“, na svahu s východním sklonem spadajícím z kóty Kukla (297,4 m). Nadmořská výška lokality se pohybuje v rozmezí cca 230–240 m n. m. Její poloha umožňuje kontrolu údolí Moravy v prostoru severního vstupu do Napajedelské brány.

Sběrem byly získány nepočtené zlomky keramiky, štípaná a broušená kamenná industrie. Některé keramické střepy dosahují větších rozměrů, jejich výpovědní hodnota však není valná. Determinovat se podařilo okraj z mísy a fragment mísy na nožce. Štípanou kamenou industrii tvoří pouze ústěp ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury a nevýrazný zlomek jádra (?) ze silicitu severské provenience. Broušenou kamennou industrii zastupuje ostří sekery ze zelené břidlice typu Želešice.

Získanou kolekci lze chronologicky zařadit do průběhu kultury s moravskou malovanou keramikou.

Do prostoru lokality jsou situovány aktuální stavební aktivity, proto by se měla stát předmětem zájmu záchranné archeologie.

Příspěvek vznikl v rámci grantového projektu GA ČR 404-05-H527.

Martin Kuča, Zdeněk Schenk, Petr Škrdla

Resumé

Bělov (Zlín district). Lengyel Culture. Settlement. Surface survey.

BRANKOVICE (OKR. VYŠKOV)

„Kyniska“ – nová průmyslová zóna. Lnk, MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V květnu a červnu 2007 proběhla druhá etapa výzkumu v postupně zastavované průmyslové zóně západně od Brankovic v trati „Kyniska“. V prostoru stavby závodu OPAL byla prozkoumána souvislá plocha o celkové rozloze 0,9 ha, situovaná patrně v jádru polykulturní archeologické lokality, narušené již v roce 2004 při přípravě zóny (Parma 2005). Nejstarší komponentou jsou sídlištní objekty kultury s lineární keramikou, rozptýlené po celé západní polovině plochy A. Vedle rozsáhlých hliníků a běžných podélných stavebních jam stojí za pozornost objekty 701 a 725, u nichž lze díky relativně plochým dnům a pravidelným půdorysům uvažovat i o možné interpretaci jako zahloubených chat. Zejména v případě obj. 701 by tomu nasvědčovala i přítomnost otopného zařízení, problémem však je, že u obou objektů došlo k značně nepřesnému vybrání (spíše „přebrání“) záspy a vytvarované obrysy plně neodpovídají realitě.

Další neolitickou komponentu představuje sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou, reprezentované opět především hliníky a menšími sídlištními jámami, zabírající prostorově přibližně stejný rozsah jako sídliště Lnk.

David Parma

Literatura

Parma, D. 2005: Brankovice (okr. Vyškov), *Přehled výzkumů 46 (2004)*, 215.

Resumé

Brankovice (Bez. Vyškov) „Kyniska“. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRAVANTICE (OKR. NOVÝ JÍČÍN)

Extravilán. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s výstavbou dálnice D 47, úseku stavby 4706 (Hladké Životice–Bílovec) byla na podzim 2006 v lokalitě 11 (staničení cca 135.75 - 135.9 km) zjištěna a následně ve dnech 26. 10. 2006–21. 5. 2007 prozkoumána část pravěkého sídliště.

Naleziště se nachází na jižním okraji obce Bravantice, východně nad výjezdem z obce a odbočkou do Studénky, na mírném severozápadně orientovaném svahu v nadmořské výšce cca 242–244 m. Přibližně 150 m západním směrem od naleziště protéká místní vodoteč Sezina, která se o 400 m jižně vtéká do říčky Bílovky. Terén v prostoru naleziště směrem k východu přechází v plošinu, která pozvolná klesá k další bezejmenné vodoteči.

Stavební činností byl narušen západní okraj pravěkého sídliště, které se s největší pravděpodobností nachází i směrem východním ve stavbou nenarušeném prostoru zemědělské půdy.

Přibližnou polohu popisovaného naleziště je možné identifikovat na ZM 1:10 000, listu 15-43-17, v okruhu bodu 171 : 38 od západní : jižní sekční čáry.

Během záchranného výzkumu bylo zdokumentováno na 160 sídlištních objektů a kůlových jam. Z celkového počtu převládaly kůlové jámy (134), které se koncentrovaly minimálně na pěti místech, kde tvořily části půdorysů dlouhých kůlových domů, v některých případech i se stavebními jámami po jejich delších stranách (obr. 1). Dokumentovány byly také mělké rozsáhlé hliníky a běžné sídlištní jámy. Obecně je možné sídliště datovat do období kultury s lineární keramikou. Výzkum je v současné době ve stavu laboratorního zpracování.

Tereza Krasnokutská

Resumé

Bravantice (Bez. Nový Jičín). Extravilan der Gemeinde. Linienbandkeramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Ulice Kamenice. LnK (?). Pohřeb na sídlišti (?). Záchranný výzkum.

V listopadu roku 2007 byl v dodatečně provedeném svahování severní hrany zářezu pro rozšíření střední části ulice Kamenice náhodně objeven narušený objekt s lidskými kosterními pozůstatky. Místo leží v nadmořské výšce okolo 280 m, na severovýchodním okraji mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, která tvoří sedlo mezi Kamenným vrchem na západě a Červeným kopcem na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu

Obr. 1: Bravantice . Půdorys domu LnK od západu (struktura č. 05), letecká fotografie. Abb. 1: Bravantice. Grundriss des Hauses der LBK von Westen (Struktur Nr. 05), Aerofotografie.

prudce spadající k řece Svatce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svatky. Přesná poloha nálezů je na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-04, určena bodem o souřadnicích 278:182 mm od Z:J s. č. Po začátní situace se ukázalo, že jde o zbytek výkopu neurčitelného významu s horní částí poměrně dobře zachovalého skeletu v anatomickém uspořádání na dně (obr. 2). Z lebky se kromě zlomků recentně poškozené mozkovny relativně robustní stavby s mužskými pohlavními znaky vyskytly ještě části obličejového skeletu a levá polovina dolní čelisti, jejíž chrup je silně obroušen, ale bez kazů. Z postkraniálního skeletu se podařilo zachránit jen sedm krčních obratlů, fragmenty obou klíčních kostí, horní polovinu pravé lopatky, hlavici pravé pažní kosti a několik drobných, blíže neidentifikovatelných kusů z hrudních obratlů a žeber. Na předposledním a posledním krčním obratli jsou patrné spondylotické změny. Zlomky lopatky a pažní kosti jsou poměrně robustní stavby s výrazným svalovým reliéfem. Pohřbeným byl jednoznačně muž, podle stupně obrusu chrupu zemřelý ve věku 45 až 50 let (Lovejoy 1985; cit. Stloukal 1999). Vyššímu věku odpovídají i degenerativně produktivní změny (spondylóza) krční páteře.

Spolehlivé datování objektu není možné, neboť z výplně se podařilo získat jen jeden drobný střep z pravěké keramické nádoby, kamenný úštěp a několik uhlíků. Otázkou proto zůstává, zda nález souvisí s několika jámami z pozdní doby kamenné zachycenými v tomto prostoru v roce 2006 (Přichystal 2007a) nebo spíše s rozlehlou osadou kultury s lineární keramikou, zasahující podle posledních poznatků až do bezprostředního jihozápadního sousedství. Vzhledem k dnes již značnému počtu odkrytých lidských kostrových pohřbů v jejím areálu (Berkovec 2004, 136–137; Geislerová 1996, 19, obr. 7; Přichystal 2006, 103; 2007b, 337; Tichý 1972, 34, tab. 32:2, 33; k nálezům z roku 2007 srov. níže) se jako pravděpodobnější jeví druhá možnost.

Jiří Kala, Michal Přichystal

Literatura

- Berkovec, T. 2004:** Ohrazené areály kultury s lineární keramikou na Moravě (I). Brno-Nový Lískovec. Pod Kamenným vrchem. *Archaeologiae Regionalis Fontes* 5. Olomouc.
- Geislerová, K. 1996:** Neolitické osídlení s příkopem v Brně-Novém Lískovci, *Pravěk NŘ* 1994/4, 17–41.
- Přichystal, M. 2006:** Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 47, 102–103.
- Přichystal, M. 2007a:** Brno (k. ú. Bohunice, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 355–356.
- Přichystal, M. 2007b:** Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.
- Stloukal, M. a kol. 1999:** Antropologie. Příručka pro studium kostry. Praha.
- Tichý, R. 1972:** Neolitické osídlení u Brna-Lískovce (okr. Brno), *Přehled výzkumů* 1971, 34–35.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice, Bez. Brno-město). Kamenice Str. Linienbandkeramik (?). Bestattung in der Siedlung (?). Rettungsgrabung.

Obr. 2: Brno-Bohunice. Ulice Kamenice. Pozůstatky lidského skeletu. Abb. 2: Brno-Bohunice. Kamenice Str. Relikt des Menschenskeletes.

BRNO (K. Ú. BOHUNICE, NOVÝ A STARÝ LÍSKOVEC, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Dolní rybníčky“ a „Klíny“. LnK. Sídliště, pohřby na sídlišti. Záchranný výzkum.

V květnu až říjnu roku 2007 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno záchranný archeologický výzkum na rozhraní katastrálních území městských částí Bohunice, Nový a Starý Lískovec při první etapě výstavby tzv. Campus Parku, komerčního areálu navazujícího na Univerzitní kampus Masarykovy univerzity. Při této příležitosti bylo v severní polovině dosud volného prostoru mezi ulicemi Kamenice, Akademická, Jihlavská a Netroufalky odkryto pokračování známého polykulturního sídliště (Berkovec 2004; Geislerová 1980; 1996; Medu-

nová, Benešová, Vitula 1994; Přichystal 2006; 2007; Tichý 1972; Vitula 1993). Dotčený pozemek měl podobu 2 samostatných ploch o celkové výměře přesahující 3 ha, které byly od sebe odděleny v loňském roce vybudovanou komunikací mezi prostředními pasážemi ulic Akademická a Netroufalky (obr. 3) a které se rozkládaly v nadmořské výšce od 277 do 283 m, v západním úseku mírně k severovýchodu ukloněné plošiny, tvořící sedlo mezi Kamenným vrchem na západě a Červeným kopcem na východě. Zbývající obvod plošiny vymezují svahy na severu prudce spadající k řece Svratce, na jihu pozvolněji klesající k Leskavě, pravému přítoku Svatky. Přesná poloha výzkumu je na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-04, určena body o souřadnicích 249:181, 246:161, 262:157, 263:178 a 257:181 mm od Z:J s. č.

V rámci skrytých ploch bylo zdokumentováno více než 2000 zahloubených objektů, z nichž převážná většina představuje pozůstatky dlouhodobého osídlení příhodné lokality nositeli kultury s lineární keramikou (od fáze Ia až po stupeň III podle Čížmář 1998). Kromě běžných sídlištních objektů včetně několika stavebních komplexů charakteristických dlouhých nadzemních domů kulové konstrukce se podařilo odkryt celý severní a východní úsek ohrazení osady, které se ve shodě s dřívějšími poznatky (Přichystal 2006; 2007) skládalo z příkopu s plochým dnem a jednoduché palisády na vnitřní straně. Nově bylo na 4 místech zjištěno záměrné přerušení palisády, kdy byl vždy jeden její konec vyhnut dovnitř a protažen za druhý, takže vznikla jakási krátká, ovšem velmi úzká koridorová branka. Přesně proti jejímu vyústění byla v příkopu buď ponechána opět značně úzká příčná šíje, dosahující téměř úrovně skrytého povrchu, nebo byly stěny výkopu dovnitř či vně prohnuty a stupňovitě upraveny. Skutečný vstup s úplným přerušením příkopu však nebyl doložen. Naprosto jedinečný objekt bezpochyby představuje studna (obr. 4), která byla zachycena v jihozápadním rohu severní plochy, tedy přibližně uprostřed ohrazeného areálu. Na povrchu vykazovala nepravidelně oválný půdorys o rozměrech cca 8 × 7 m, který byl na severovýchodní i jižní straně porušen jámami z jiného časového horizontu. Horní část výkopu měla nálevkovitý tvar a byla vyplněna tmavou zeminou s velkým množstvím nálezu, dílem snesených působením přírodních procesů z bezprostředního okolí, dílem záměrně odhozených do zbylé prohlubně. Od 1,5 m pak stěny svisle padaly dolů a vytvářely tak kruhovou šachtu o průměru necelých 5 m s početným zvrstvením, vzniklým patrně při poměrně rychlém zasypávání studny po skončení její funkce. V hloubce 3,5 m byla zachycena ustálená hladina spodní vody, která nejprve ztěžovala a posléze úplně znemožnila pokračování prací, přestože bylo použito čerpadlo. Další výzkum by nejen z bezpečnostních, ale i vědeckých důvodů vyžadoval použití mechanizace a především snížení terénu v sousedství, což bohužel neumožňoval stavební projekt. Ve snaze zjistit alespoň celkovou hloubku objektu byl ve spolupráci se S. Nehybou z ÚGV PřF Masarykovy univerzity proveden zjišťovací vrt do dna výkopu pomocí ruční soupravy. Kvůli omezenému prostoru a spodní vodě se však nepodařilo dosáhnout základů, jež se tak musí nacházet více než 5,5 m pod úrovní skryté plochy. Nepřímo to potvrzují také hrudky šedého jílu v zásypu, který se zde

podle geologického průzkumu vyskytuje na bázi podložní sprašové hlíny přibližně 6,5 m pod současným povrchem.

Zvláštní zmínku si zaslouží ještě nálezy dalších 5 lidských kostrových pohřbů v rámci osady (k předchozím srov. Berkovec 2004, 136–137; Geislerová 1996, 19, obr. 7; Přichystal 2006, 103; 2007; Tichý 1972, 34, tab. 32:2, 33). Ve dvou případech, kdy dětské kostry byly uloženy v samostatné oválné jámě a byly vybaveny ozdobnými šňůrami z mramorových korálků a provrtaných ulit, lze uvažovat o regulérních hrobech.

Michal Přichystal

Literatura

Berkovec, T. 2004: Ohrazené areály kultury s lineární keramikou na Moravě (I). Brno-Nový Lískovec. Pod Kamenným vrchem. *Archaeologiae Regionalis Fontes* 5. Olomouc.

Čižmář, Z. 1998: Nástin relativní chronologie lineární keramiky na Moravě (poznámky k vývoji výzdobného stylu), *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 83, 105–139.

Geislerová, K. 1980: Záchranný výzkum na neolitickém sídlišti u Nového Lískovce (okr. Brno), *Přehled výzkumů* 1978, 9–10.

Geislerová, K. 1996: Neolitické osídlení s příkopem v Brně-Novém Lískovci, *Pravěk NŘ* 1994/4, 17–41.

Medunová-Benešová, A., Vitula, P. 1994: Siedlung der Jevišovice-Kultur in Brno-Starý Lískovec. *Fontes Archaeologiae Moraviae* 22. Brno.

Přichystal, M. 2006: Brno (k. ú. Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 47, 102–103.

Přichystal, M. 2007: Brno (k. ú. Bohunice, Nový a Starý Lískovec, okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 48, 337–338, 356, 461–462.

Tichý, R. 1972: Neolitické osídlení u Brna-Lískovce (okr. Brno), *Přehled výzkumů* 1971, 34–35.

Vitula, P. 1993: Záchranný výzkum neolitických, eneolitických a halštatských objektů na katastrech Starého a Nového Lískovce (okr. Brno-město), *Přehled výzkumů* 1989, 112–113.

Resumé

Brno (Kataster Bohunice und Starý Lískovec, Bez. Brno-město). „Dolní rybníčky“ und „Klíny“. Linienbandkeramik. Siedlung, Bestattungen in der Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. KRÁLOVO POLE, OKR. BRNO-MĚSTO)

Metodějova ulice 10–Palackého třída 124, parc. č. 567. LnK. Příkop. Záchranný výzkum.

Při hloubení stavební jámy pro výstavbu polyfunkčního domu Nové Semilasso byl v rámci archeologického výzkumu dokumentován příkop lichoběžníkovitého průřezu. Byl zachycen v délce cca 46 m a byl orientován ve směru sever-jih. Měl ploché dno, mírně se svažující k jihu a rovné až konkávní stěny. Na výplni příkopu bylo

Obr. 3: Brno-Bohunice, Nový a Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ a „Klíny“. Celkový pohled na zkoumané plochy od jihu. Abb. 3: Brno-Bohunice, Nový und Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ und „Klíny“. Gesamtblick auf den Forschungsflächen von Süd.

Obr. 4: Brno-Bohunice, Nový a Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ a „Klíny“. Studna. Abb. 4: Brno-Bohunice, Nový und Starý Lískovec. „Dolní rybníčky“ und „Klíny“. Brunnen.

patrné jeho postupné zanikání v podobě drobných splachových vrstev. Na základě nalezeného nečetného keramického materiálu jej můžeme datovat do období kultury s lineární keramikou.

Obrazové přílohy viz oddíl Středověk a novověk.

Petr Holub

Literatura

Holub, P. 2007: Brno-Královo Pole, Nové Semilasso. Náleзовá zpráva č. 26/07 uložená v archivu společnosti Archaia Brno, o. p. s.

Resumé

Brno (Kataster Královo Pole, Bez. Brno-město), Metodějova Str. 2–Palackého Str. 124. Linienbandkeramik. Graben. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. ŽEBĚTÍN, OKR. BRNO-MĚSTO)**„Pekárna“. MMK. Sídliště. Povrchový průzkum.**

Povrchová prospekce na západním okraji brněnské kotliny jednoho z autorů (KK) přinesla objev doposud neznámé mladoneolitické lokality.

Zmíněná lokalita se nachází v plochem sedle, které vyběhává směrem do výrazné plošiny, na jižním okraji morfologicky výrazné vyvýšeniny Pekárny asi 500 m západně od okraje Žebětína (obr. 5). Lokalita je situována ve střední části Žebětínského prolomu, sníženiny, která se nachází v střední části Bobravské vrchoviny (podle Demek, Mackovčín eds. 2006) na západním okraji brněnského prostoru. Lokalita leží mezi dvěma plochými vrcholy (západní vyvýšenina dosahuje 324,9 m n.m., východní 324 m n.m.). Vyvýšeniny, pokryté dubohabrovým lesem, chrání zájmovou lokalitu od S a SV, jejich svahy příkře spadají do údolí potoka Vrbovce. Povrchové sběry byly provedeny v plochem sedle a na plošině (sklony do 3°), která vybíhá směrem jihozápadním a je součástí rozsáhlého bloku orné půdy. Rozsah nadmořských výšek sběrové lokality činí 307–308 m n.m., orientace lokality k J a JZ. Do vyššího reliéfu výše uváděných vyvýšenin přechází lokalita mírnými svahy. Na JZ, směrem do údolní nivy potoka Vrbovce, je lokalita omezena ukloněnými svahy. V této části je údolní niva Vrbovce místy zamokřená. Potok Vrbovec tvoří v této oblasti výrazný zákrut s hlubokým průlomovým údolím mezi Žebětínským prolomem a Bystrckou kotlinou, které přirozeně chrání zájmový prostor. Kromě vodního toku je v dosahu lokality situován i pramen podzemní vody. Nachází se v severním pokračování sedla ve vzdálenosti asi 150 m v závěru strže. Skalní podloží zájmové lokality tvoří horniny brněnského masivu, v západní části lokality se jedná o leukotonality, v její východní části o biotitické pararuly (Hanžl *et al.* 1999, Müller, Novák *et al.* 2000). Podložní horniny překrývají ve východní části kamenitohlinité svahoviny, které na plošině a v sedle přecházejí do sprašových hlín, místy jílovitých.

Opakované sběry poskytly nepočetnou kolekci keramiky, štípané a broušené kamenné industrie.

Keramika je nevýrazná, ojedinělá tulej naběračky (obr. 6) a zaoblený okraj datují lokalitu do kultury s moravskou malovanou keramikou.

Surovinové spektrum štípané kamenné industrie sestává z rohovce typu Krumlovský les, variety II–17 ks (jádro, další dvě rezidua jader, 2 čepele bez lesku a jedna čepel s leskem, škrabadlo, terminální část čepele s ventrální příčnou retuší a leskem a 9 úštěpů), variety I–3 ks (úštěpy), silicitu glaciálních sedimentů–2 ks (vytěžená jádra, z nichž jedno bylo sekundárně užíváno jako otloukač), moravského jurského rohovce–1 ks (úštěp), křídového rohovce–1 ks (úštěp), jeden artefakt nebyl určen (úštěp) a 6 exemplářů bylo přepáleno (úštěpy a odpad).

Broušená kamenná industrie je zastoupena třemi kusy. Největší artefakt představuje týlovou část sekeromlatu přeraženého v provrtu (výška nástroje činí 6,2 cm), jehož týl je nahruho opracován a má zaoblený průřez. Surovinou, užitou k výrobě tohoto nástroje, je amfibolický diorit typu Rokle, jehož zdroje se nacházejí přibližně 5 km odtud (Vokáč, Kuča, Přichystal 2005). Dalším kusem je po-

lotovar (?) sekerky (?) z metabazitu typu Pojizeří a úštěp z dioritového porfyritu, jehož primární zdroj je odtud asi 2 km.

Mladoneolitické sídliště u Žebětína spadá do hustého řetězce lokalit kultury s MMK na západním okraji brněnské kotliny. Svědčí o tom i fakt, že v okruhu 2 km od lokality je doposud známo 6 sídlišť této kultury (rozdílných fází). Nově objevená lokalita kultury s moravskou malovanou keramikou jen potvrzuje, že i relativně dobře prozkoumaný mikroregion ještě nevydal všechna svá tajemství.

Příspěvek vznikl v rámci grantových projektů GA ČR 404-05-H527 a GA ČR 205/06/1024.

Karel Kirchner, Martin Kuča

Literatura

- Demek, J., Mackovčín, P., Balatka, B., Buček, A., Cibulková, P., Culek, M., Čermák, P., Dobíáš, D., Havlíček, M., Hrádek, M., Kirchner, K., Lacina, J., Pánek, T., Slavík, P., Vašátko, J. 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. AOPAK ČR, Brno, 2. vydání.
- Hanžl, P., Krejčí, Z., Vít, J., Otava, J., Novák, Z., Stráňák, Z. 1999: Geologická mapa Brna okolí, měřítko 1:50 000. ČGÚ, Brno.
- Kuča, M., Kazdová, E., Přichystal, A. 2005: Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou staršího stupně v Brně-Žebětíně. Poznámky k fázi Ib kultury s MMK v brněnské kotlině. *Pravěk NŘ* 13/2003, 37–89.
- Müller, P., Novák, Z. a kol. 2000: Geologie Brna a okolí. ČGÚ, Praha.
- Vokáč, M., Kuča, M., Přichystal, A. 2005: Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2004*, 359–367.

Resumé

Brno (cadastral territory of Žebětín, Brno-město district). Neolithic. Moravian Painted Ware culture. Settlement. Surface survey.

HLUBOKÉ MAŠŮVKY (OKR. ZNOJMO)**„Nivky“. Kultura s lineární keramikou (III.). Sídliště. Záchranný výzkum.**

Při výstavbě rodinného domu p. Kilhafa byl na skryté ploše o rozměrech cca 15 × 10 m objeven jeden zahloubený objekt. Oválná jáma o rozměrech 1,88 × 1,14 × 0,3 m poskytla sporadický soubor keramiky reprezentovaný především hlubší mísou s plastickou výzdobou. Jáma se nachází cca 200 metrů jižně od zkoumaných ploch v poloze „Nivky“ a je tak nejjižnějším doposud známým objektem nejmladší fáze kultury s lineární keramikou (III.) s šáreckým výzdobným stylem na Moravě.

Zdeněk Čizmář

Resumé

Hluboké Mašůvky (Bez. Znojmo). Kultur mit Linearbandkeramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od dubna do listopadu 2007 proběhla 1. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK 55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 1450 objektů LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické kultury, platěnické kultury, pozdní doby římské i 34 hrobů na pohřebišti ze střední doby hradištní ležící na svazích mírného návrší východně od Hulína. Na severu svah spadá příkře do nivy říčky Rusavy, na jihu je svah pozvolný k potoku Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.: J s.č.: 145 mm : 240 mm, 157 mm : 201 mm, 160 mm : 236 mm.

Na lokalitě bylo prozatím zkoumáno několikafázové osídlení LnK s velkým množstvím objektů (zásobní jámy, stavební jámy, sloupové jamky, pec). Prozatím bylo zkoumáno i nejméně 13 celých či částečných půdorysů dlouhých domů s orientací S–J či SSV–JJZ a rozměry 8 × 22 m–8 × 34 m. Hojný keramický materiál sídliště datuje do II–III stupně LnK. Z obj. č. 1421 pochází unikátní nálež zdobené kvadratické nádoby (obr. 7, 8).

Marek Kalábek

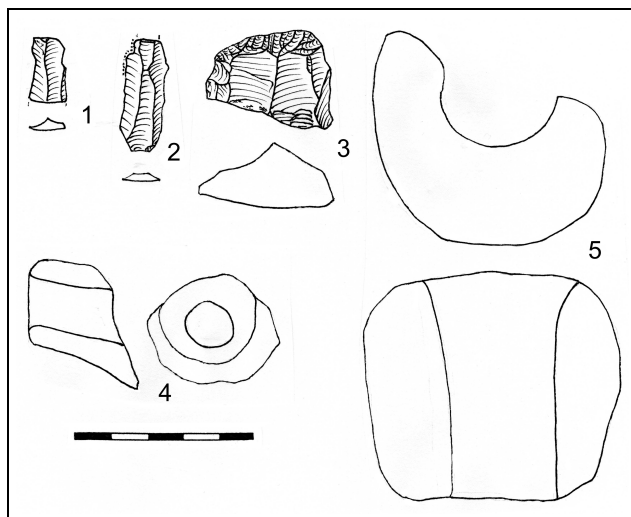
Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

KOJETÍN (K. Ú. KOJETÍN II-POPŮVKY, OKR. PŘEROV)

Obr. 5: Žebětín-Pekárna. Pohled na lokalitu od západu. Abb. 5: Žebětín-Pekárna. A view of the Neolithic settlement from the west.

Obr. 6: Žebětín-Pekárna. Výběr nálezů. Abb. 6: Žebětín-Pekárna. Selected artifacts.

Obr. 7: Hulín. „Višňovce“. Kvadratická nádoba LnK. Abb. 7: Quadratgefäß der LBK.

„Prostřední díly“. MMK (?). Sídliště. Záchranný výzkum.

V červnu 2007 proběhl záchranný výzkum na lokalitě Popůvky-„Prostřední díly“ (nedaleko Kojetína) vyvolaný pokračujícími pracemi na výstavbě dálnice D1. Podrobnější popis viz kap. Doba římská. Celkem bylo prozkoumáno 40 objektů, z čehož 29 mělo charakter kúlových jamek. Kromě ojedinělého objektu (obj. č. 13) se střepy patřící mladší doby bronzové náleželo dalších deset objektů době římské, staršímu a pozdnímu období (č. 3, 6, 14, 24, 32–34 a 36–38).

Objekt č. 1, nejvýše položený mezi zkoumanými, byl vyplněn třemi vrstvami, z nichž svrchní nejmocnější obsahovala několik keramických zlomků. Přestože nenesou žádné tvarové a výzdobné prvky, podle zpracování materiálu je řadíme ke keramice MMK.

Obr. 8: Hulín. „Višňovce“. Kvadratická nádoba LnK.
Abb. 8: Quadratgefäß der LBK.

Resumé

Kojetín (Kataster Kojetín II-Popůvky, Bez. Přerov). „Prostřední díly“. Mährische bemalte Keramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

Miroslav Daňhel, Arkadiusz Tajer

KRALICE NA HANÉ (OKR. PROSTĚJOV)

„Kralický háj“. LnK (II. a III. stupeň). Sídliště. Záchranný výzkum.

V průběhu záchranného archeologického výzkumu souvisejícího s přístavbou logistického areálu firmy Spedition Feico, s. r. o., situovaného v Průmyslové zóně města Prostějova, k. ú. Kralice na Hané, bylo na skryté ploše o výměře zhruba 5400 m² prozkoumáno a zdokumentováno celkem 144 sídlištních objektů, 3 kostrové hroby a položeno 9 zjišťovacích sond.

Aktuální odkryvy úzce navázaly na záchranné archeologické výzkumy spojené s výstavbou vlastního logistického areálu firmy v roce 2005 (Fojtík 2006a; týž 2006b) a dále pak s novostavbou mycí linky v roce 2006 (Fojtík 2006c; týž 2007).

Území s archeologickými nálezy se nachází v prostoru Romžské nivy (Demek a kol. 1987, 438), která je součástí Prostějovské pahorkatiny (*ibid.*, 421). Ta tvoří západní část Hornomoravského úvalu (*ibid.*, 202). Místo výzkumu je pak situováno na pravém břehu říčky Valové, 750 m jižním směrem od soutoku Romže s Hloučelou a jeho nadmořská výška se pohybuje kolem 210 m. Na ZM ČR 1:10 000 (list 24-24-13) místo výzkumu vymežíme polygonem o souřadnicích 134:357, 140:336, 143:357, 144:361 a 135 mm od Z s.č.:363 mm od J s.č.

Asi jedna čtvrtina zjištěných objektů patří k rozsáhlé osadě nejmladšího vývojového úseku kultury s keramikou lineární, kdy již část materiálu nese výrazné projevy železovské skupiny a šareckého stupně. Jedná se především o velké sídlištní jámy – hliníky, jejichž výplně poskytlly obsáhlé soubory zlomků keramických nádob, ale i broušené a štípané industrie.

Literatura

Demek, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.

Fojtík, P. 2006a: Nálezová zpráva „Kralice na Hané, Kralická ul., Průmyslová zóna města Prostějova 2005 (novostavba logistického areálu firmy Spedition Feico s. r. o., parc. č. 343, k. ú. Kralice na Hané), číslo akce 94/05“. Archiv Ústavu archeologické památkové péče Brno č. 56/06, Brno.

Fojtík, P. 2006b: Kralice na Hané (okr. Prostějov), „Kralický háj“. *Přehled výzkumů* 47 (2005), 106–107, 128, 156, 250–251, Brno.

Fojtík, P. 2006c: Nálezová zpráva „Kralice na Hané, Kralická ul., Průmyslová zóna města Prostějova 2006 (přístavba areálu firmy Spedition Feico s. r. o., PZ Kralická ul., k. ú. Kralice na Hané), číslo akce 76/06“. Archiv Ústavu archeologické památkové péče Brno č. 170/07, Brno.

Fojtík, P. 2007: Kralice na Hané (okr. Prostějov), „Kralický háj“. *Přehled výzkumů* 48 (2006), 344–345, 363, 391, 476, Brno.

Resumé

Kralice na Hané (Bez. Prostějov). „Kralický háj“. LBK (Phase II u. III). Siedlung. Rettungsgrabung.

KRČMAŇ (OKR. OLOMOUČ)

„U Křížku“. Neolit. LnK. Povrchový sběr.

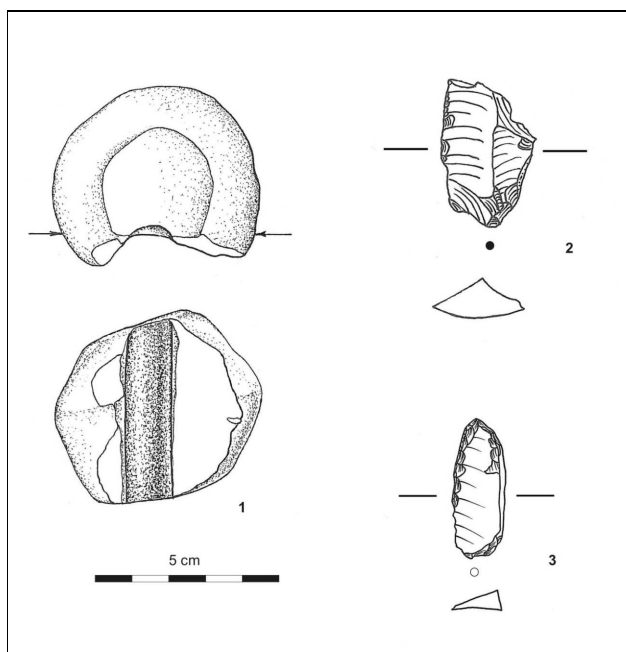
Při povrchové prospekci na jaře roku 2007 jsme asi 300 m severně od obce Krčmaň narazili na zorané poličko o rozměrech cca 80 × 30 m. Souřadnice lokality jsou 49°31'44" N, 17°20'36" E (WGS-84), nadmořská výška 228 m n. m. V ornici jsme přibližně za dvě hodiny získali kolekci asi dvaceti fragmentů keramiky, dvou kusů ŠI a jednoho kusu BI. Pět střepů, stejně jako BI a ŠI, náleží kultuře s Lnk. Zastoupen je fragment sekeromlatu ze středně zrnitého křemence, zlomená čepel ze SKJ s laterálním opotřebením a laterálně retušovaná čepel ze SGS s nevýrazným srpovým leskem (obr. 9).

Michal Cheben, Magda Jedličková, Pavlína Kalábková,
Martin Moník, Petra Veselá

Resumé

In the spring of 2007, we found a collection of pottery sherds and three pieces of polished and chipped stone industry during our surface survey about 300 m to the north of the Krčmaň village (region of Olomouc).

Five sherds belong to the LBP culture as well as one fragment of an axe, one broken blade of Krakowian Jurassic chert and one sickle blade of erratic flint with sickle-gloss (see fig. 10).

Obr. 9: Krčmaň. Broušená a štípaná kamenná industrie. Abb. 9: Krčmaň. Polished and chipped stone industry.

KRČMAŇ (OKR. OLOMOUČ)

„Dolní hony za Lísou“. LnK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Během přípravných prací na rozšíření dobývacího prostoru v pískovně v Krčmani byl proveden záchraný archeologický výzkum. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1:10 000) – kladové číslo listu 24–24–05: 421:177; 432:155; 437:154; 437:176. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní/jižní sekční čáry.

Během výzkumu byla prozkoumána část sídliště z mladší doby kamenné náležející kultuře s lineární keramikou. Celkem bylo prozkoumáno 24 zahloubených objektů. Sídlištní objekty byly většinou mělce zahloubeny do písčitého podloží s příměsí jílu. Objekt č. 18 byl zahlouben 0,60 metru od úrovně povrchu v době výzkumu, což byla maximální hloubka ze všech zkoumaných objektů. Za pomocí sond 1–7 byly zkoumány tři sídlištní vrstvy – kontexty 0115, 0126 a 0131, také neolitického stáří. Vzhledem k charakteru podloží nebyla pravděpodobně zjištěna žádná kúlová konstrukce, prozkoumat se podařilo pouze 5 „kúlových“ jamek. Díky plánům na opětovné rozšíření těžebního prostoru bude patrně záchraný výzkum pokračovat i v následujících letech.

Jakub Vrána

Resumé

Krčmaň (Bez. Olomouc). „Dolní hony za Lísou“. Neolithikum (LBK). Siedlung. Rettungsgrabung.

KRH OV (OKR. TŘEBÍČ)

Rybník „Utopenec“, šarecký stupeň LnK, sídliště, záchraný výzkum.

Při bagrování bahna z rybníka „Utopenec“, který leží asi 1,7 km JZ obce na Bačickém potoce, byly zachyceny pozůstatky neolitické osady. Na jižním sprašovém svahu se po odstranění bahna podařilo zdokumentovat řadu zahloubených objektů již dříve objeveného sídliště (Černý 1925; Kovárník 1975). Ze tří pravidelně obdélných sídlištních objektů pochází mnoho zlomků keramických nádob bombovitých, kulovitých a mísovitých tvarů. Bohatá je výzdoba nádob pomocí vrypů, vpichů, rýh a přesekávaných linií soustředěná do krokvicovitých a obvodových ornamentů (obr. 10). Unikátní jsou nálezy štípaných kamenných nástrojů, neboť se zde našel ústěp a zlomek čepele vyrobené z obsidiánu. Tato surovina nebyla dosud v náplni šareckého stupně kultury s LnK na jihozápadní Moravě registrována. Převážná část surovin štípané industrie pochází z regionálních zdrojů – jde o křemičité zvětraliny hadců typu plazma z Jevišovicka a rohovce typu Krumlovský les (Vokáč 2007). Ojedinelé kusy broušených artefaktů byly vyrobeny z metabazitu typu Pojižeří, polovina diskovitěho mlatu byla vyštětna z patinovaného serpentinitu. Ve velké kolekci výborně zachovaných zvířecích kostí byly nalezeny zlomky kostí dnes vyhynulého tarpana lesního (Nývtová Fišáková 2007). Nej důležitější je skutečnost, že lokalita „Utopenec“ je monokulturní a v rámci kultury s lineární keramikou patří výlučně do šareckého stupně, bez jakékoliv příměsi jiných starších i mladších materiálů.

Milan Vokáč

Literatura

- Černý, A. 1925: Z pravěku našeho kraje, Moravsko-krumlovsko a Hrotovsko, Vlastivědný sborník, Moravský Krumlov, 107–118.
- Kovárník, J. 1975: Nové archeologické nálezy z okolí Jaroměřic n/R (okr. Třebíč), *Přehled výzkumů za rok 1974*, 92–93.
- Nývtová Fišáková, M. 2007: Zpráva o analýze zvířecího osteologického materiálu z Krh ov-Utopenec. Posudek přiložený ve formě exkurzu k nálezo vé zprávě č. 271-06 uložené v MV Jihlava. Jihlava.
- Vokáč, M. 2007: Krhov – rybník Utopenec. Nálezo vá zpráva č. 271-06 uložená v MV Jihlava. Jihlava 2007.

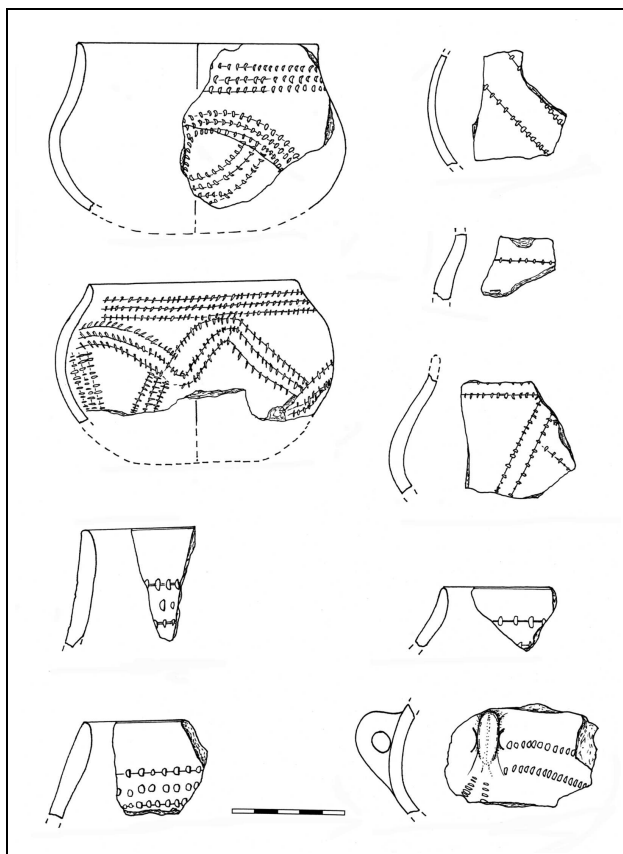
Resumé

Krh ov (Bez. Třebíč). Teich „Utopenec“. Kultur mit Linienbandkeramik (Phase III). Siedlung. Rettungsgrabung.

KŘENOVICE (OKR. PŘEROV)

„Padělky od Dřínového“ (Křenovice 3). LnK(?). Sídliště. Záchraný výzkum

V souvislosti s postupem prací při stavbě dálnice D1 proběhl v jižní části katastru obce Křenovice v průběhu

Obr. 10: Krhov – „Utopenec“. Výběr keramiky šareckého stupně LnK z objektu č. 1. Abb. 10: Krhov – Teich „Utopenec“. Auswahl der Keramik der Kultur mit Linierbandkeramik (Stufe III). Objekt Nr. 1.

května 2007 záchranný výzkum pravěkého a raně historického sídliště, nacházejícího se na mírném k VJV obráceném svahu (podrobnější popis – viz kap. Doba bronzová). Výzkum zachytil 31 objektů, z nichž část (11 objektů) lze na základě nálezů keramiky datovat do období věteřovské skupiny a další 3 pak do střední doby hradištní. Nedatovatelné objekty lze k výše nastíněným časovým horizontům řadit podle rozmístění v ploše. Právě v horní části se mezi nálezy z věteřovských objektů vyskytlo i několik drobných střepů, které svým vypracováním odpovídají keramice LnK. Konkrétně se jedná o objekty č. 16, 18 a 27, a i když se nepodařilo přímo zachytit jámy jmenované kultury, je zde třeba osídlení předpokládat.

Miroslav Daňhel, Arkadiusz Tajer

Resumé

Křenovice (Bez. Přerov). „Padělky od Dřínového“ (Křenovice 3). LBK(?). Siedlung. Rettungsgrabung.

KUNOVICE (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Hluboček“. Neolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

Na paleolitické lokalitě (Škrdla 2005, 113–114) byla mezi patinovanými artefakty nalezena i kamenná industrie postpaleolitického stáří. Jedná se o oboustranné

škrabadlo, distální část čepele s jemnou příčnou retuší, mesialní část čepele a ústěp, vše ze SGS. Industrii doplňuje část hlazené sekery (viz kapitola Eneolit) a novověké křesadlo. Kulturní příslušnost artefaktů není jednoznačná, štiřpané kamenné artefakty můžeme nejspíše přiřadit k neolitu.

Terénní průzkum proběhl v rámci projektu GAČR 404-05-0305 a příspěvek vznikl v rámci projektu GAČR 404-05-H527.

Martin Kuča, Petr Škrdla

Literatura

Škrdla, P. 2005: The Upper Paleolithic of the Middle Course of the Morava River. *Dolnověstonické studie* 13, Brno: AÚ AV ČR.

Resumé

Kunovice (Bez. Uherské Hradiště). „Hluboček“. Neolitikum. Einzelfunde. Oberflächensammlung.

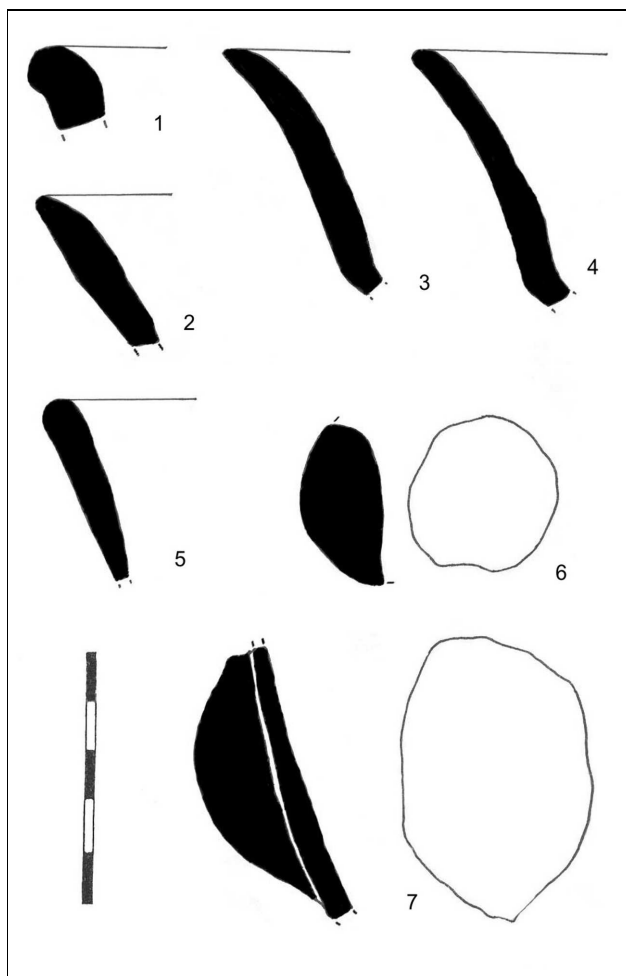
MALHOSTOVICE (OKR. BRNO-VEŇKOV)

Malhostovice IV – „Pod Hustou březou“, „U bílého kamene“, „V kolíbkách“. LnK, MMK. Sídliště. Povrchový průzkum.

Archeologické lokality na Tišnovsku jako součásti geomorfologické jednotky Boskovické brázdy byly zejména v 80. letech minulého století systematicky prosbírány především J. Doleželem a V. Růžičkou (Doležel 1985, 85–89). Druhý z jmenovaných pak pokračuje v průzkumné činnosti dodnes. Část materiálu, který získal J. Doležel v katastru obce Malhostovice, je uložen v Podhoráckém muzeu v Předklášteří (za ochotné zpřístupnění patří dík PhDr. J. Zaccpalovi, vedoucímu muzea a kurátorovi sbírek). Pozornost je v tomto příspěvku obrácena na polykulturní lokalitu Malhostovice IV v tratích „Pod Hustou březou“, „U bílého kamene“ a „V kolíbkách“ (Doležel 1985, 87; archeologické nálezy z těchto tratí eviduje již Skutil 1933, 82, 84). Vzhledem k zaměření disertace jednoho z autorů (M. K.) jsou zde ovšem hodnoceny pouze keramické artefakty a broušená kamenná industrie kultury s moravskou malovanou keramikou (MMK), spolu se štiřpanou kamennou industrií, náležející obecně neolitickým fázím osídlení, tedy i kultuře s lineární keramikou (LnK). Jedná se o povrchové sběry J. Doležela z let 1979–1983. První ucelenější zhodnocení neolitického osídlení katastru učinil V. Podborský (2001, 31, obr. 10). Je na místě podotknout, že ne všichni materiál vyobrazený v příspěvku uvedeného autora byl beze zbytku dohledán. Důležitá je kolekce kamenné industrie, i když netvoří díky silnému zastoupení osídlení kultury s lineární keramikou homogenní celek.

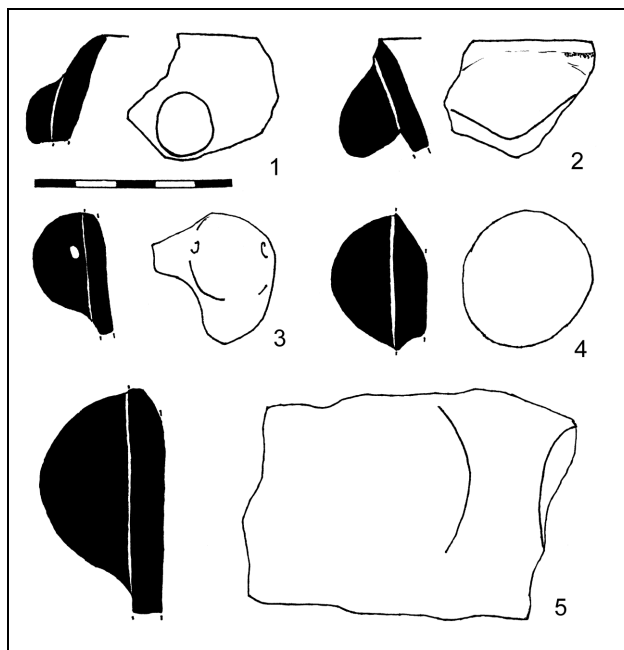
Lokalita se nachází téměř ve středu malhostovického katastru v tratích „Pod Hustou březou“, „U bílého kamene“, a „V kolíbkách“ 1,2 km východně kostela sv. Vavřince v obci. Areál sídliště je tu na ploše cca 1,36 ha situován v otevřeném terénu na mírně k západu až jihozápadu svažité terase nad severním okrajem úžlabí potoka

Žalvíř, v nadmořské výšce 311–334 m, s maximální kumulací nálezů v rozmezí 312–318 m n. m. (lokalizace: 49°19'52.686"N, 16°31'8.856"E; ZM ČR 1 : 10 000, č. 24-32-08: 20 : 97, 13 : 97 a 20 : 62 mm od S a V okraj sekční čáry). Podle dosavadních pozorování osídlení sledovalo v délce přibližně 360 m a na západě až ve 100 m širokém pásu samotný Žalvířský potok jako primární vodní zdroj, od jednotlivých částí sídliště vzdálený 20–90 m jižně. Vlastní sídelní terasa je tvořena terciárními, spodně tortonskými písčity slíny a písky neogénu, překrytými středně těžkými sprašemi, na kterých se vyvinuly na většině lokality spíše písčité hnědozemě, na západním okraji přecházející do degradované černozemě (Svoboda a kol. 1963; Mašát, Kalenda, Slámová, Kolář, Šimek 1965).

Obr. 11: Malhostovice. Výběr keramiky. Fig. 11: Malhostovice. Selected material.

Kolekce zlomků keramiky představuje nejbohatší část nálezového fondu. Tvoří ji především fragmenty hrncovitých a mísovitých nádob. Na těchto tvarech jsou zastoupeny rozličné tvary plastické výzdoby a okrajů. Plastickou výzdobu reprezentuje výčnělek bochánkovitý (obr. 11: 7), kulovitý (obr. 11: 6, 12: 4), polokulovitý (obr. 12: 1) a zobákovitý (obr. 12: 2), lehce hráněný výčnělek se zaoblenými hranami (obr. 12: 5) a svisle protáhlý výčnělek s horizontálním otvorem (obr. 12: 3). Okraje převažují zaoblené, výjimečně se objevil zaostřený či hrotitý okraj.

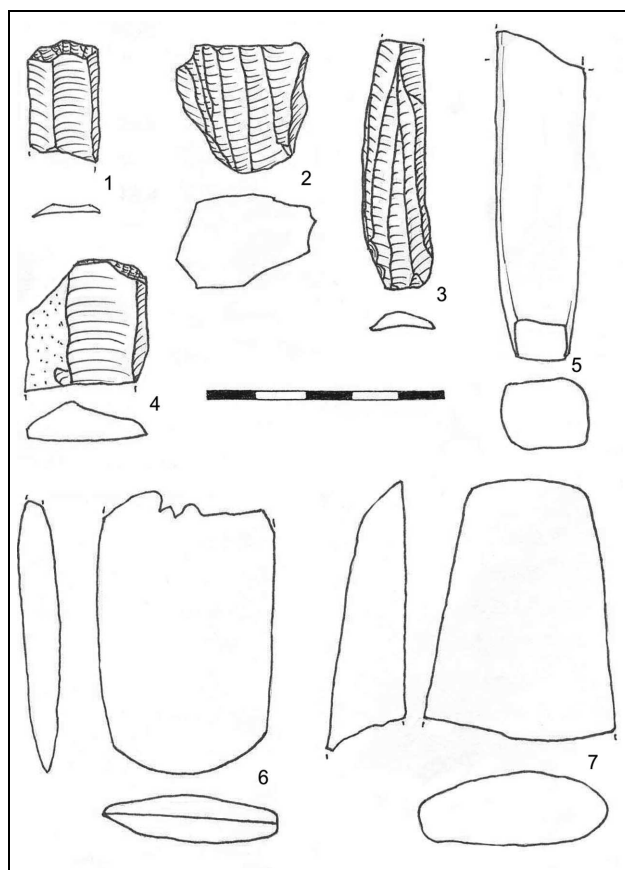

Obr. 12: Malhostovice. Výběr keramiky. Fig. 12: Malhostovice. Selected material.

Štípanou kamennou industrií tvoří 35 kusů (obr. 13: 1–4). Suroviny byly determinovány makroskopicky. V jejich spektru dominuje rohovec typu Krumlovský les, varieta II (16 ks), dále je zastoupen rohovec typu Olomučany (7 ks), silicit krakovsko-čenstochovské jury (3 ks), křídový spongiový rohovec, rohovec typu Krumlovský les, varieta I (po 2 ks), rohovec typu Stránská skála, křemičitá zvětralina typu Ctidružice, nejistý rohovec typu Olomučany, silicit z glacigenních sedimentů a přepálený silicit (po 1 ks). Výrobní složka zde převažuje nad spotřební (obr. 14). Z nástrojů byla zaznamenána pouze dvě škrabadla: obě jsou přelomená, jedno je škrabadlo s kůrou z SGS (obr. 13: 4) a druhé z rohovce typu KL, varieta II (obr. 13: 1). Suroviny štípané kamenné industrie jsou převážně regionálního původu, otázkou je kulturní příslušnost SGS a SKČJ (LnK x MMK ?).

Broušená kamenná industrie ze sběrů není početná. Ke kultuře s moravskou malovanou keramikou byly přiřazeny 3 artefakty (obr. 13). Jedná se o břitovou část ploché sekerky s rovným ostřím ze zelené břidlice typu Želešice (obr. 13: 6), o týlovou část ploché sekerky ze stejné suroviny (obr. 13: 7) a břitovou část subtilního kopytovitého klínu z metabazitu typu Pojizeří (obr. 13: 5).

Nálezový celek neposkytl jednoznačně datovatelný materiál. Keramika vykazuje znaky spíše mladšího stupně kultury s MMK, nelze však plně vyloučit ani závěr staršího stupně (fáze Ic). Štípaná kamenná industrie nevykazuje v rámci Brněnska žádné neobvyklé parametry. Lokalita je polykulturní, proto můžeme pouze rámcově přiřadit více kusů rohovce typu Olomučany ke kultuře s LnK, rohovec typu SS spíše k MMK, překvapivé je minimální zastoupení rohovce typu KL I. S podobně hůře chronologicky determinovatelnými soubory se setkáváme častěji. Keramika, která je pokládána za nejpřesnější prvek relativní chronologie, nemusí plně odpovídat již zavedeným chronologiím. I z toho důvodu byla mj. vytvořena

Obr. 13: Malhostovice. Výběr kamenné industrie. Fig. 13: Malhostovice. Selected artifacts.

doposud „těžko uchopitelná“ fáze Ic kultury s moravskou malovanou keramikou (Rakovský 1985). Do budoucna je proto důležité dosavadní poznatky znovu přehodnotit především na základě přírodovědných metod včetně absolutního datování.

Příspěvek vznikl v rámci GA ČR č. 404-05-H527.

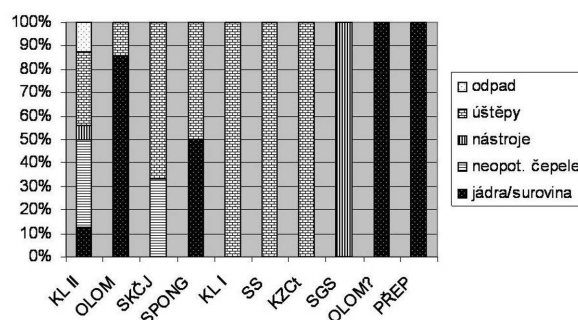
Martin Kuča, Jiří Doležal

Literatura

- Doležal, J. 1985:** Pravěké a raně středověké osídlení Tišnovska – předběžné výsledky povrchového průzkumu v letech 1979–1983 (okr. Blansko, Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1983*, Brno, 85–89.
- Mašát, K., Kalenda, M., Slámová, O., Kolář, J., Šimek, M. 1965:** Komplexní průzkum půd ČSSR. Půdy okresu Brno-venkov, genetická a agronomická charakteristika. Praha–Brno (rkp.).
- Podborský, V. 2001:** Život v pravěku. In: P. Grűnwald, V. Podborský (eds.): *Malhostovice – Nuzířov. Od nejdávnější minulosti po současnost*, 23–42. Tišnov.
- Rakovský, I. 1985:** Morava na prahu eneolitu. Rkp. disertační práce. Brno.
- Skutil, J. 1933:** Pravěk Tišnovska. In: A. Krejčí, J. Šmarda (eds.): *Vlastivěda Tišnovska I*. Tišnov 63–92.
- Svoboda, J. a kol. 1963:** Geologická mapa ČSSR. Mapa předčtvrtohorních útvarů 1 : 200 000. List M-33-XXIII Česká Třebová. Praha.

Resumé

Malhostovice (Brno-venkov district). Neolithic. Linear Pottery Culture, Lengyel Culture. Settlement. Surface survey.

Obr. 14: Malhostovice. Technologie podle suroviny. Fig. 14: Malhostovice. Technology according to raw material type.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

„Za sídlištěm“. MMK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Na jaře 2007 byl pracovníky Archeologického centra v Olomouci proveden záchraný archeologický výzkum na stavbě příjezdové komunikace a inženýrských sítí k rodinným domům v lokalitě Mohelnice-„Za sídlištěm“. Na stěnách výkopů pro inženýrské sítě se podařilo zdokumentovat 3 zahloubené sídlištní objekty (kůlovou jamku, větší jámu a hliník). V zásypech objektů byly objeveny zlomky keramiky, mazanice a jeden kus štípané industrie. Objekty jsou datovány do období existence kultury s moravskou malovanou keramikou.

Zkoumaná lokalita se nachází na severovýchodním okraji Mohelnice, v mírném svahu, zhruba 250 metrů severně od potoka Mírovka, v nadmořské výšce 265–266 metrů. Poloha zjištěných objektů je na mapě ZM ČR 1:10 000, kladový list 14–43–15, určena bodem o souřadnicích 5:65 mm od ZSČ:JSČ.

Vendula Vránová

Resumé

Mohelnice (Šumperk district). „Za sídlištěm“. Moravian Painted Ware culture. Settlement. Rescue excavation. Three settlement features from Moravian Painted Ware culture were excavated during a rescue archaeological excavation in Mohelnice.

MOKRÁ (OKR. BRNO-VENKOV)

„Spálená seč“. MMK Ic. Sídliště. Záchraný výzkum.

V roce 2007 došlo k pokračování záchraného výzkumu sídliště fáze Ic kultury s moravskou malovanou

keramikou v Mokré, trati „Spálená seč“ (obr. 15). Výzkum byl koncipován s cílem prozkoumat objekt MMK s jeho zázemím a v návaznosti na minulou sezonu jej propojit s výrobním objektem, jehož výzkum započal již M. Hložek (viz obr. 16). Metodika výzkumu byla již dříve popsána (Kuča 2007; v tisku). Exkavací objektu MMK z roku 2006 byl získán charakteristický materiál této kultury – keramika, štípaná, broušená a ostatní kamenná industrie včetně mazanice a uhlíků (obr. 16). Artefakty jsou ve stadiu zpracování. V zásypu objektu byly přítomny rovněž artefakty, které svým charakterem spadají nejspíše do magdalénieniu. Některé z nich ovšem nejsou patinované, a naskytá se tedy otázka kulturní příslušnosti části nepatinované štípané kamenné industrie. Na dně objektu v hloubce 1 metr byl zachycen shluk přepálené mazanice s uhlíky.

Část koncentrace s doklady výroby broušené industrie z kulmské zelené březinské břidlice byla odkryta M. Hložkem v roce 2002 (naznačený čtverec v plánu). V roce 2007 byly tyto aktivity znovu zdokumentovány. Mezi výrobním objektem a zahloubeným objektem byly čtverce vybírány šachovnicovitě. Nálezový horizont je v uvedeném prostoru mělký a velmi chudý (ojedinělé zlomky keramiky a kulmské březinské břidlice). V roce 2008 by mělo dojít ke zpracování fondů získaných ze všech výzkumů vč. nejstarších, provedených ještě P. Kosem.

Příspěvek vznikl v rámci GAČR 404-05-H527.

Martin Kuča

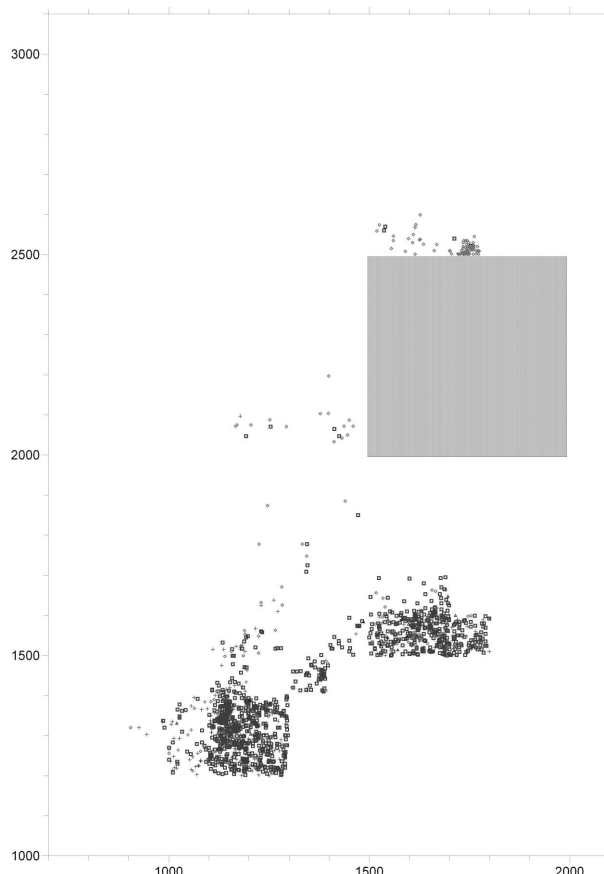
Obr. 15: Mokrá. Výzkum lokality. Fig. 15: Mokrá. Excavation.

Resumé

Mokrá-Horákov (cadastral territory of Mokrá u Brna, Brno-venkov district). „Spálená seč“. Neolihic. Lengyel Culture. Settlement.

Literatura

Kuča, M. 2007: Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 48, 348–349.

Obr. 16: Mokrá. Plošná distribuce nálezů. Fig. 16: Mokrá. Horizontal distribution of finds.

Kuča, M., v tisku: Sídliště fáze Ic kultury s moravskou malovanou keramikou v Mokré u Brna, okr. Brno-venkov. In: J. Klápště, Z. Měřinský (eds.): *Dissertationes Archaeologicae Brunenses/Pragensesque. Supplementum I. Moravskoslezská škola doktorských studií. Seminář 1, Brno, 97–103.*

OLMOUC (K. Ú. NEŘEDÍN, OKR. OLMOUC)

„Mýlina“. Neolit–eneolit . Kulturní vrstva. Záchranný výzkum.

Při záchranném archeologickém výzkumu (viz kap. Doba bronzová) byl nalezen zlomek kamenné sekerky ze zelené břidlice se zúženým rovným týlem. Ojedinělý nález můžeme datovat pouze rámcově do neolitu–eneolitu.

Jaroslav Peška, Filip Šrámek

Resumé

Olomouc (Kataster Neředín, Bez. Olomouc), „Mýlina“. Neolit–eneolit. Kulturschicht. Rettungsgrabung.

OLŠANY U PROSTĚJOVA (OKR. PROSTĚJOV)

„Zlatniska“. LnK (II. a III. stupeň). Sídliště. Záchranný výzkum.

V pořadí již šestý záchranný archeologický výzkum realizovaný na pozemku firmy Mürdter-Dvořák, s. r. o., v Olšanech u Prostějova souvisel tentokrát s výstavbou skladové haly a místní komunikace. Povrchové průzkumy A. Gottwalda z počátku 20. století a zejména pak předchozí stavební akce z let 1995 až 2006 prokázaly, že se jedná o významnou archeologickou lokalitu s doklady lidských aktivit od neolitu až do raného středověku (k historii výzkumů srov. Fojtík 2007, 781–782).

V členění krajinných typů podle P. Albrechta (1998, 56–58) náleží katastr Olšan u Prostějova k nivám větších přítoků řeky Moravy. Ty zahrnují výběžky Hornomoravského úvalu podél větších říček (Blata, Valová, Český potok, Romže, Hloučela, Brodečka a Haná) v nížinné části okresu, kde výběžky niv pravostranných přítoků Moravy vybíhají z nivy Moravy a pronikají zvlněnou krajinou Hanácké pahorkatiny. Lokalitu samotnou můžeme charakterizovat jako rozsáhlou plošinu, která lemuje od západu až jihozápadu Blatskou nivu (Demek, J. a kol. 1987, 112) a převyšuje ji zhruba o 7 m. Na ZM ČR 1:10 000 (list 24-22-23) místo výzkumu určuje polygon o souřadnicích 178:22, 175:26, 180:31, 188:22, 187:21 a 182 mm od Z s.č. a 25 mm od J s.č.

Na dotčené ploše o výměře téměř 1 ha byla zachycena část osady lidu kultury s lineární keramikou. Tato je zastoupena cca 50 archeologickými objekty (obr. 17), a to nejčastěji běžnými sídlištními jámami veskrze nepravidelně oválného půdorysu, ale i rozsáhlejšími hliníky, které jsou zpravidla typické pro okrajovou část sídliště, čemuž by nasvědčovala i klesající četnost či až úplná absence archeologického materiálu ve výplních jednotlivých jam. Ve výzdobě keramiky se setkáváme s prvky železovskými a šareckými, které nám neolitické osídlení kladou do nejmladšího vývojového úseku kultury s lineární keramikou.

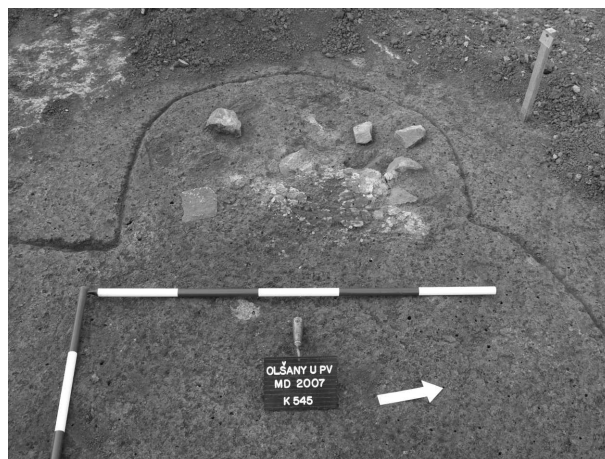
Pavel Fojtík

Literatura

- Albrecht, P. 1998:** Krajiny Prostějovska. *Přírodovědné studie Muzea Prostějovska, svazek 1., Sborník prací ke 100. výročí založení Klubu přírodovědeckého v Prostějově*. Prostějov, 47–66.
- Demek, J. a kol. 1987:** Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.
- Fojtík, P. 2007:** Bukovohorské keramické „importy“ z Olšan u Prostějova, okr. Prostějov. *Archeologické rozhledy* 58, 781–789.

Resumé

Olšany u Prostějova (Bez. Prostějov). „Zlatniska“. LBK (Stufe II u. III). Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 17: Olšany u Prostějova, „Zlatniska“. Zbytky pícky v neolitickém objektu K545.

Olšany u Prostějova. The remains of kiln in a Neolithic object K545.

OPAVA (K. Ú. JAKTAŘ, OKR. OPAVA)

„Na kostelním kopci“. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Ve dnech 2. až 7. 5. 2007 proběhl v jihozápadní části obce, v trati „Na kostelním kopci“, na parc. č. 129/2 drobný záchranný archeologický výzkum při stavbě rodinného domu pana Sabó (ZM ČR 1 : 10000, list 15-32-14, v okruhu bodu vzdáleného od Z : J sekční čáry 42 : 13 mm). Při výzkumu byly prozkoumány a zdokumentovány 3 sloupové jámy a 3 blíže neinterpretovatelné sídlištní jámy. Datovatelný materiál pochází pouze z jedné sídlištní jámy, kterou tak lze zařadit do neolitické kultury s lineární keramikou.

Jindřich Hlas

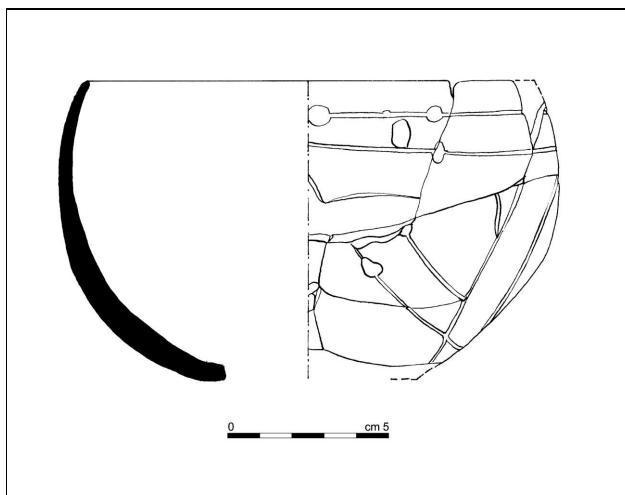
Resumé

Opava (Kataster Jaktář, Bez. Opava). „Na kostelním kopci“. Linienbandkeramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

Intravilán. LnK (IIa), MMK (IIb). Sídliště. Záchranný výzkum.

V únoru roku 2007 bylo při standardním dohledu nad zemními pracemi při výstavbě základů rodinného domu zjištěno, že se na parcele č. 1364 nacházejí stopy pravěkého osídlení. Místem nálezů (Loc: 49°55'1.545"N, 17°55'11.47"E) je v současnosti nově zástavbou zasažená poloha v JV části intravilánu obce, v prostoru mezi ulicemi Hlavní, Joži Davida a Bílovecká. Jedná se o prostor polní tratě na levobřežní terase řeky Moravice. Nadmořská výška lokality se pohybuje okolo 250 m. V průběhu zemních prací při hloubení asi 50 cm širokých a 80 cm hlubokých základů došlo v prostoru při JV nároží stavby k narušení pravěké kulturní vrstvy, která při bližším ohledání a začištění poskytla odpovídající nálezy. Jednalo se

Obr. 18: Opava-Kylešovice. Fragment globulární nádoby ze sondy S2. Fig. 18: Opava-Kylešovice. A fragment of a globular vessel from trench S2.

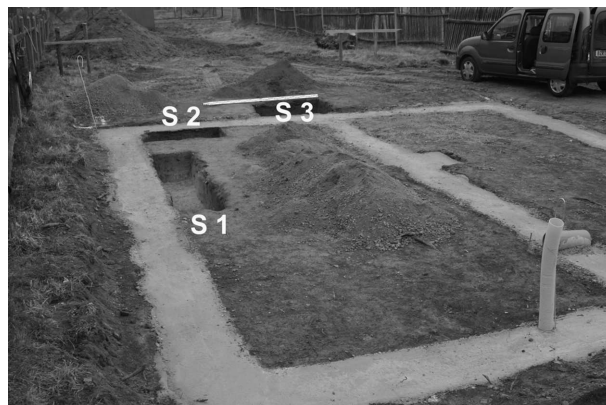
o keramické fragmenty náležející jednak kultuře s lineární keramikou, jednak kultuře lengyelské. Narušená situace byla zkoumána prostřednictvím tří menších sond (obr. 19). Sondou S1, která byla umístěna na vnitřní straně východní základové rýhy, byla prozkoumána část nálevkovitě zahluobeného objektu. Obdobná situace byla zkoumána v sondě S2, kde ovšem nelze jednoznačně rozhodnout, zda zde byl narušen objekt nebo pouze kulturní vrstvou zanesená deprese v podloží. V poslední sondě S3 byla zkoumána pouze kulturní vrstva.

Výzkumem bylo získáno celkem 70 ks keramických fragmentů, 5 ks ŠI, zlomek zvířecí kosti a kamenná zátěž. Z uvedeného počtu náleželo 34 ks keramiky kultuře LnK, 25 ks lengyelské. Zbytek jsou fragmenty kulturně nezařaditelné a novověké intruze. Nálevkovitě zahluobený objekt v sondě S1 je problematické datovat, ale vzhledem k tomu, že jeho výplň obsahovala keramiku obou uvedených kultur (24 : 18 ve prospěch LnK), lze usuzovat na to, že jeho tvůrci byli lidé kultury lengyelské, kteří při své činnosti zasáhli starší kulturní vrstvu, respektive blízký objekt náležející LnK. Zda jím byla blízká zahluobenina zjištěná v S2, nelze tvrdit s jistotou, její výplň se však v tomto ohledu jeví chronologicky čistší. Poskytla 3 fragmenty LnK, z toho podstatnou část charakteristické globulární nádoby (obr. 18). V S3 zjištěná kulturní vrstva obsahovala opět keramické fragmenty obou kultur, navíc i zlomky novověké. Jejich přítomnost v pravěké kulturní vrstvě můžeme přičíst na vrub orbě, neboť sledovaná poloha byla donedávna užívána jako pole.

Pavel Stabrava

Resumé

Opava (Kat. Kylešovice, Bez. Opava). Bauter Teil der Gemeinde. LBK, MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 19: Opava-Kylešovice. Terénní situace na lokalitě a rozmístění jednotlivých sond. Fig. 19: Opava-Kylešovice. The excavation and the distribution of trenches.

OSEK NAD BEČVOU (OKR. PŘEROV)

Silnice do Lipníku n. B. Neolit/eneolit. Záchranný výzkum.

V souvislosti s akcí „Elektronické mýto – II. Etapa. Silnice I/47“, konkrétně s výkopovými pracemi pro zasažení konstrukcí mýtných bran na silnici I. třídy z Přerova do Lipníku nad Bečvou, proběhl v září a říjnu roku 2007 záchranný archeologický výzkum. Pozitivní nálezořová situace byla zachycena u Oseku nad Bečvou, kde se na řezu stavebního výkopu východně od silnice rýsovaly dva objekty s fragmenty mazanice, uhlíků a jedním nepříliš výrazným zlomkem keramiky, datovatelným rámcově do neolitu či eneolitu. V jednom z objektů se rovněž zachoval pozůstatek dřevěného kůlu. Podobný zahluobený objekt se objevil i na druhé straně silnice, fragmentárnost keramických zlomků zde však neumožňuje přesnější datování.

Peter Kováčik, Martin Moník, Jan Mikulík

Resumé

We found three prehistoric features in connection with the rescue excavation next to the main road from Osek to Lipník nad Bečvou. At least two can be dated back to the Neolithic or the Eneolithic.

POPŮVKY (OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Panské nivy“. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranným archeologickým výzkumem v Popůvkách, který proběhl na místě budoucí haly II. obchodního centra Deceuninck, v polní trati „Panské nivy“, byla odkryta další část významného pravěkého osídlení z období kultury s moravskou malovanou keramikou, jehož existenci prokázaly již dřívější výzkumy (Lečbých 2007a, 2007b).

Tento výzkum tak vhodně vyplnil doposud nezkoumaný úzký prostor mezi dříve zkoumaným areálem firmy Japo (výzkum v roce 2006) a stávající skladovou halou firmy Deceuninck. Prozkoumáno bylo celkem 19 zahluobených archeologických objektů. Většinou šlo o běžné

sídlíšní jámy obsahující hodnotný keramický materiál, případně broušené či štípané kamenné nástroje. V několika případech se pak podařilo nalézt i charakteristický doklad pravěkého umění v podobě zlomků ženské (v obj. č. 501, 502, 511) (Lečbých 2007a) a zoomorfní plastiky (obr. 20).

Smysl proběhnuvšího záchranného výzkumu je třeba spatřovat nejenom v rozšíření kolekce movitých archeologických nálezů, která z této lokality pochází, ale zejména v celkovém doplnění našich poznatků o tomto významném neolitickém sídlišti. Podobně jako archeologický výzkum z roku 2007 v trati „Pod Šípem“ i tento záchranný výzkum významně rozšířil naše představy o pravěkém osídlení na tomto katastru.

„Pod Šípem“. MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranným archeologickým výzkumem v Popůvkách, který proběhl na ploše výstavby sedmi rodinných domků na parcele 709/15, v polní trati „Pod Šípem“ bylo ověřeno pravěké osídlení z období kultury s moravskou malovanou keramikou, jehož existenci prokázaly již dřívější výzkumy. V základových pasech těchto rodinných domů bylo zachyceno a prozkoumáno celkem 9 zahloubených objektů. Většinou šlo o běžné sídlíšní jámy obsahující keramický materiál, v menší míře pak broušené, nebo štípané kamenné nástroje. Některé z těchto sídlíšních objektů (500, 502, 505) lze na základě jejich velikosti interpretovat jako rozměrné hliníky.

Tento drobný záchranný výzkum nejenom zvětšil kolekci movitých archeologických nálezů, které z této lokality pocházejí, ale zejména celkově rozšířil naše vědomosti o celkovém územním rozsahu tohoto významného neolitického sídliště.

Marek Lečbých, Olga Palečková

Literatura

Lečbých, M. 2006: Popůvky-Pod Šípem. Nálezová zpráva č. 159/06 uložena na ÚAPP Brno, v. v. i.

Lečbých, M. 2007a: Popůvky-Panské Nivy. Nálezová zpráva č. 82/07 uložena na ÚAPP Brno, v. v. i.

Lečbých, M. 2007b: Popůvky-Panské Nivy. Nálezová zpráva č. 148/07 uložena na ÚAPP Brno, v. v. i.

Resumé

Popůvky (bez. Brno-venkov). „Panské nivy“. MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Popůvky (bez. Brno-venkov). „Pod Šípem“. MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 20: Popůvky (okr. Brno-venkov). Výběr materiálu. Abb. 20: Popůvky (Bez. Brno-venkov). Materialauswahl.

PŘEROV (K. Ú. PŘEDMOSTÍ, OKR. PŘEROV)

V JZ části intravilánu Předmostí bylo v průběhu roku 2007 v souvislosti s narůstající stavební činností provedeno několik záchranných archeologických výzkumů. V prostoru ulic Tylova a U Pošty (obr. 21) byly zjištěny doklady intenzivního osídlení z období starého neolitu a doby bronzové. Na základě starých zpráv a nových výsledků výzkumů lze oblast situovanou JZ od místního hřbitova, v dnešní zástavbě ulic Tylova a U Pošty, částečně ztotožnit s lokalitou Dvorské. Tato poloha byla díky svým nálezům známa na přelomu 19. a 20. století (Červinka 1902, 79, 132, 227). O téže lokalitě se zmiňuje v 80. letech 20. století také Č. Staňa, který ji považoval již za zcela zničenou (Staňa 1984, 14–15). V roce 1998 byl nicméně výkopovými pracemi v ulici Milady Horákové narušen objekt z mladšího stupně kultury s lineární keramikou (Schenk 2000, 99–100).

Terén lokality se mírně svažuje JJZ směrem od bývalého návrší Skalka k místu původní hrany říční terasy. Nadmořská výška se pohybuje přibližně od 220–222 m. Výzkum prokázal, že i mezi současnou zástavbou se stále nacházejí neporušené archeologické situace. Jedná se zejména o prostor zahradních parcel č. 104–110, dále 128/3, 128/1, 128/5, kde se zachovala původní úroveň terénu, která nebyla v minulosti výrazněji narušena těžbou spraše.

Tylova ulice, parcela č. 540. LnK II. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti se stavebními pracemi v rámci investiční akce „Přerov-Předmostí–vodovod v oblasti Teličková a Prostějovská ulice“ byl v měsíci únoru 2007 proveden záchranný archeologický výzkum formou dohledu nad výkopovými pracemi, který uskutečnila společnost Archaia Brno, o. p. s., pracoviště Olomouc.

V ulici Tylova byla trasa vodovodu vedena podél západního okraje vozovky (parcela č. 540, obr. 21.1) v severojižním směru. Východní stěnu výkopu tvořil recentní zásep kanalizace. Pozitivní archeologické situace byly dokumentovány v západní stěně, která zasahovala do neporušených vrstev. Výzkumem bylo zdokumentováno 6 profilů o celkové délce přibližně 32 m. Hloubka vodovodního výkopu činila 1,20 m. Geologické podloží lokality tvořené spraší žlutohnědého zabarvení (s.j. 104) bylo místy zachyceno v hloubce pouhých 0,30–0,40 m od úrovně současného terénu. Podle zachycené situace lze předpokládat, že původní nadloží, tvořené půdním horizontem, bylo odstraněno pravděpodobně v souvislosti s budováním zástavby v ulici Tylova v první polovině 20. století. Odstraněné nadložní vrstvy byly z velké části nahrazeny vyrovnanou drčenou šterku (s.j. 104) pod asfaltovým povrchem vozovky. Místy byly zachyceny reliktů půdního horizontu holocenního stáří (s.j. 105), který nasedal na spraš (s.j. 104). V jižní polovině trasy výkopu byla zdokumentována koncentrace pravěkých objektů 504, 508, 509, 510, které byly datovány na základě typické keramiky nalezené v zásypech jednotlivých sídlištních jam do mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Druhotně přemístěná keramika LnK byla rovněž nalezena v zásypech objektů z doby bronzové, jak tomu bylo v případě sídlištní jámy věteřovské skupiny (s.j. 500).

Tylova ulice č. o. 20, parcela č. 128/3. LnK II. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti s výkopovými pracemi při rekonstrukci vnějšího oplocení pozemku domu v ulici Tylova č. o. 20 (obr. 21.2) byl formou dohledu proveden záchranný archeologický výzkum pracovníky Muzea Komenského v Přerově. Úzká výkopová rýha o šířce 0,2 m měla maximální hloubku 0,7 m od úrovně současného povrchu. Intaktní sprašové podloží bylo zachyceno profilem P1 při východním okraji parcely č. 128/3 v hloubce 0,40 m od současného povrchu. Do spraše byl zahlouben blíže nedatovaný pravěký objekt (s.j. 500), který byl porušen recentní kamennou zídou. V okolí výkopu byly nalezeny zlomky tenkostěnné keramiky z mladšího stupně LnK. Ze stejného období pochází soubor keramiky získaný povrchovým sběrem na hromadách vytěžené hlíny podél severního okraje téže parcely.

Ulice U Pošty č. o. 3, parc. č. 106. LnK II, železovská sk. Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsíci lednu a únoru roku 2007 byl realizován archeologickým oddělením Muzea Komenského v Přerově záchranný archeologický výzkum v souvislosti s realizací stavby rodinného domu v ulici U Pošty č. 3 na katastru Předmostí (obr. 21.3). V rámci terénních úprav při budování venkovního bazénu ve východní části parcely č. 106 byly porušeny 3 neolitické objekty 501, 502, 503. Geologické podloží lokality představovala spraš, na kterou dosedl holocenní půdní horizont. Spodní části výkopů sídlištních jam byly zapuštěny do podloží (s.j. 103). Celou situaci překrývala humusovitá půda. Vzhledem k pozdnímu ohlášení nálezu bylo možné objekt 501 (obr. 22) v době zahájení výzkumu dokumentovat pouze z řezu. Tato kotlovitá sídlištní jáma byla zapuštěna skrze půdní horizont (s.j. 102) do sprašového podloží (s.j. 103). Zbylá část zásepů objektu 501 obsahovala kromě mazanice malý

soubor keramiky a kamenné štípané industrie. Keramika čítala 15 kusů. Větší část souboru nesla typickou rytou mladolineární výzdobu. V jednom případě byl patrný pokročilý stupeň lineární ornamentiky, který je příznačný pro mladší stupeň, fázi IIb LnK. Další objekty 502, 503 byly z části prozkoumány plošně. Šlo o oválné sídlištní jámy mělce zahloubené do podloží, které byly ze severní strany částečně porušeny mělkým kabelážním výkopem. V případě objektu 502 byla výkopovou rýhou porušena i jeho jižní část. Ze zásepů objektu 502 bylo celkově získáno 61 kusů keramiky. Část tohoto souboru lze zařadit rámcově do staršího stupně LnK. Jde především o zlomky výdutí silnostěnných nádob z bahňitého keramického těsta s vyšším podílem organických přísad. Druhou část souboru tvoří intruze mladolineární tenkostěnné keramiky. Fragment výdutě zdobený úzkým protáhlým čokovitým zásekem umístěným ve svislé poloze na vrcholu rytého lomeného meandru dokládá přítomnost železovské skupiny. Dále byly nalezeny 3 kusy kamenné štípané industrie, osteologický materiál a mazanice. Z výplně sídlištní jámy 503 pochází celkem 47 kusů keramiky. Převažuje jemná tenkostěnná z plaveného keramického materiálu nad hrubou. Na základě ryté lineární výzdoby lze celý objekt datovat do mladšího stupně LnK. Kromě not a rytých linií se v jednom případě objevuje páska vyplňovaná vpichy. Kamenná štípaná industrie je zastoupena 6 kusy. Povrchovým sběrem na hromadách vytěžené hlíny ze základové vany venkovního bazénu se podařilo zajistit menší kolekci druhotně přemístěné keramiky. Tu lze rámcově datovat do staršího a mladšího stupně LnK.

Ulice U Pošty. LnK II. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti se stavebními pracemi v rámci investiční akce „Přerov–Předmostí–vodovod v oblasti Teličkova a Prostějovská ulice“ byl v měsících únoru až dubnu 2007 proveden záchranný archeologický výzkum formou dohledu nad výkopovými pracemi, který uskutečnila společnost Archaia Brno, o.p.s., pracoviště Olomouc.

Podél západního okraje vozovky v ulici U Pošty (obr. 21.4) byl veden výkop, který porušil pozitivní archeologickou situaci. Následně byly zdokumentovány 3 profily. Nejstarší horizont osídlení představovaly sídlištní jámy 501, 511. Z výplně těchto objektů se vzorkováním podařilo získat keramiku z mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Do období této kultury lze rámcově zařadit také objekty 503, 510. Dna sídlištních jam byla zapuštěna do holocenního půdního horizontu nebo hlouběji přímo do sprašového podloží. Místy byly neolitické objekty porušeny recentními výkopy původních vodovodních přípojek.

Ulice U Pošty č. 9, parcela č. 128/5. LnK II. Sídliště. Záchranný výzkum.

V měsíci září roku 2007 provedlo archeologické oddělení Muzea Komenského v Přerově na katastru Předmostí záchranný archeologický výzkum v ulici U Pošty č. o. 9 (obr. 21.5). V souvislosti s pokládkou přípojek inženýrských sítí a hloubením základů přístavby v SV části parcely č. 128/5 došlo k porušení kulturní vrstvy, která nasedala na podloží tvořené vátou spraší.

Zkoumaná část pozemku nebyla v minulosti výrazněji narušena recentními zásahy. Z profilu 1–3 byla vzor-

kováním spodní části kulturní vrstvy získána keramika z mladšího stupně kultury s lineární keramikou. Povrchovým sběrem na hromadách vytěžené zeminy bylo nalezeno kromě keramiky také několik kusů kamenné štípané industrie a fragment zrnotěrky. Mladší horizont osídlení na lokalitě dokládaly nálezy z mladší doby bronzové a ojedinělý nález z pozdní doby římské (viz kapitola Doba římská).

Zdeněk Schenk, Jan Mikulík

Literatura

Červinka, I. L. 1902: Morava za pravěku. *Vlastivěda moravská*. Brno.

Schenk, Z. 2000: Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov), *Přehled výzkumů* 41, 99–100.

Staňa, Č. 1984: Poslední stopy po neolitickém sídlišti v poloze „Na Dvorských“ v Přerově-Předmostí (okr. Přerov), *Přehled výzkumů* 1982, 14–15.

Resumé

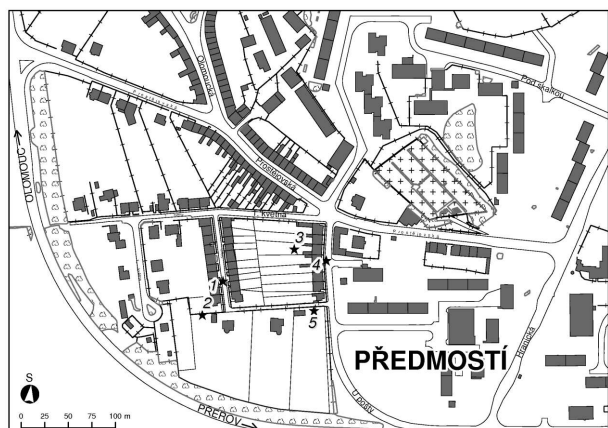
Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), Tylova Straže, Parz. Nr. 540. LBK II. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), Tylova Straže, Nr. 20, Parz. Nr. 128/3. LBK II. Siedlung. Rettungsgrabung.

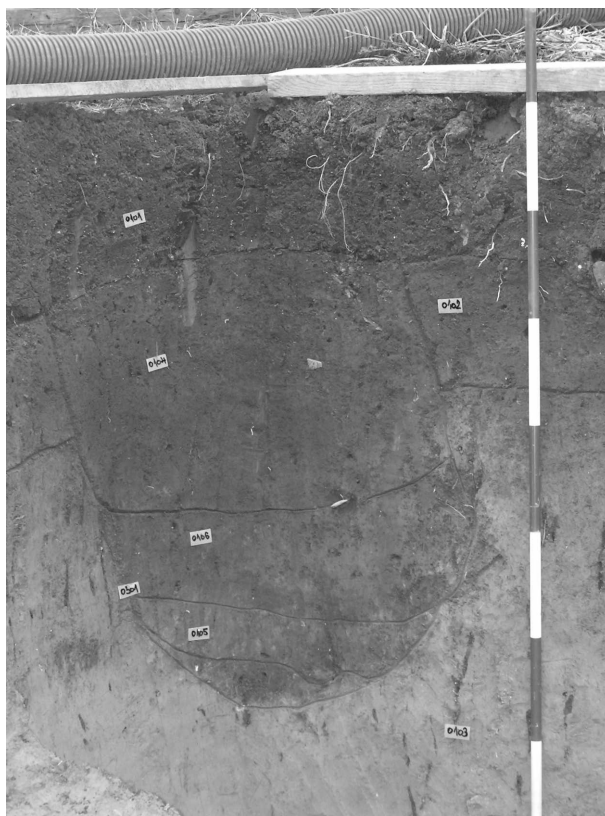
Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže, Nr. 3. LBK, Želiezovce-Gruppe. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Přerov (Kataster Předmostí, Bez. Přerov), U Pošty Straže, Nr. 9, Parz. Nr. 128/5. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

Obr. 21: Přerov (k.ú. Předmostí). Poloha zkoumaných ploch s neolitickým osídlením (1–5). Přerov (Abb. 21: Kataster Předmostí). Lage der erforschten Flächen mit neolithischen siedlungen (1–5).

Obr. 22: Přerov (k.ú. Předmostí). Ulice U Pošty č. o. 3, parcela č. 106. Objekt 501. Pohled od jihovýchodu. Abb. 22: Přerov (Kataster Předmostí). U Pošty Str. Nr. 3, Parz. Nr. 106. Siedlungsobjekt 501. Blick von Südosten.

SPYTIHNĚV (OKR. ZLÍN)

„Na vrších“. LnK. Sídliště. Systematický výzkum.

Sídliště lidu s lineární keramikou bylo objeveno během projektu průzkumu prostoru Napajedelské brány, jehož primárním cílem byla dokumentace paleolitických lokalit. Tomu odpovídaly i zkoumané polohy – temena návrší a jejich svahy. Překvapivě se na jedné takové poloze objevily stopy časně neolitického osídlení.

Lokalita je situována na temeni, které vybíhá jižním směrem z kóty Maková (338 m) a které vymezuje západní okraj Napajedelské brány. Osídlení bylo zachyceno v bezprostředním okolí kóty 322.1 m (relativní převýšení 135 m nad současnou hladinou řeky Moravy). Lokalita poskytuje dobrý výhled jižním směrem do celého Dolnomoravského úvalu.

Metoda výzkumu

Na základě výsledků opakované povrchové prospekce byla vytipována místa s největší koncentrací nálezů, kde byly položeny zjišťovací sondy. V případě sondy situované jihovýchodním směrem od kóty 322.1 m byla zachycena pozitivní situace. Jednalo se o koncentraci keramiky, štípané kamenné industrie, broušené a ostatní kamenné industrie, která byla situována přímo v kulturní vrstvě. V souvislosti s rozšířením sondy z původních 1 × 3 m na 4 × 3 m byla vytvořena čtvercová síť, která byla rozdělena po 1 m. Při následném plošném odkryvu vytyčené plochy byl odkryt zahloubený neolitický objekt (obr. 23)

a jeho zázemí. Sediment byl snižován po 10 cm vrstvách a získané artefakty byly zaměřovány. Veškerý sediment z prostoru objektu byl plaven na sítích s rozměrem oka 2 mm.

Objekt s půdorysem pravidelného oválu byl orientován ve směru SV–JZ. Maximální délka objektu byla 2,44 m, původní šířka činila < 1,20 m, hloubka výkopu 0,40 m. Objekt byl v řezu vanovitý s pravidelnými stěnami a pravidelným mírně konvexním dnem. Objekt byl zahlobben ve svahových hlínách, které ležely přímo pod ornici. B horizont půdy nebyl dochován a rozhraní ornice a svahových sedimentů byla ostrá, což svědčí o značné erozi původního povrchu. Výplň objektu tvořila středně šedohnědá hlína promísená s uhlíky. Z výplně objektu byly dále odebrány vzorky na palynologický rozbor a radiokarbonové datování.

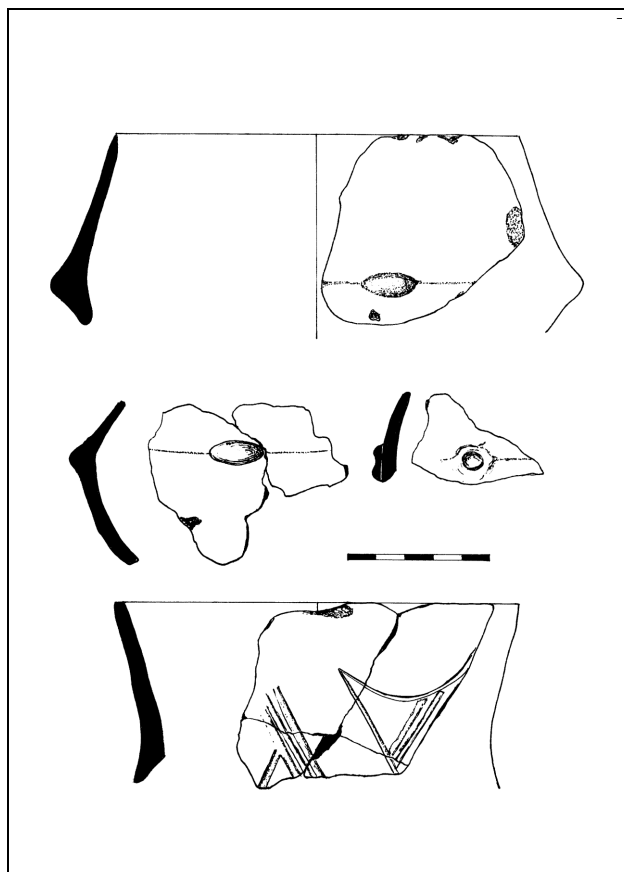
Obr. 23: Spytihněv. Objekt LnK a jeho zázemí. Fig. 23: Linnear Pottery Culture feature.

Keramika

Keramický materiál shromážděný povrchovou prospekci obsahuje celkem 26 kusů. V souboru převažují zlomky výdutí silnostěnných nádob, po jednom kuse se vyskytl spodek nádoby a zlomek dna. Technickou výzdobu reprezentují ve dvou případech zlomky uch. Plastickou výzdobu zastupují 4 výčnělky zátkovitého tvaru. Keramická hmota vykazovala vysoký podíl organických příměsí a ostřiva v podobě drobných valounků křemene. Přes fragmentárnost povrchového souboru bylo možné datovat nálezovou polohu do staršího stupně LnK.

Stratifikovaná kolekce obsahuje celkem 417 zlomků keramiky, které pocházejí z výplně objektu a jeho zázemí. V souboru převažují výdutě (46%), neidentifikovatelné zlomky nádob (27%) a další drobné fragmenty keramiky získané prostřednictvím plavení (13%). Méně zastoupeny jsou okraje (6%), spodní části nádob (2%), dna (1,7%), hrdla (1,4%). V rámci souboru bylo rozlišeno několik keramických tříd, přičemž největší zastoupení mají zlomky kulovitých nádob, dále následují bikónické nádoby, hlubší kónické misky, putny, lahve a část nádoby na nožce.

Většina keramiky (92%) byla nezdobená. Ve zbývajících částech převažovala plastická výzdoba nad rytou, která se vyskytla pouze v několika případech. Plastickou výzdobu reprezentují horizontálně protažené výčnělky oválného tvaru umístěné v místě maximální výdutě dvojkónických nádob (obr. 24: 1, 2), zátkovité výčnělky na vý-

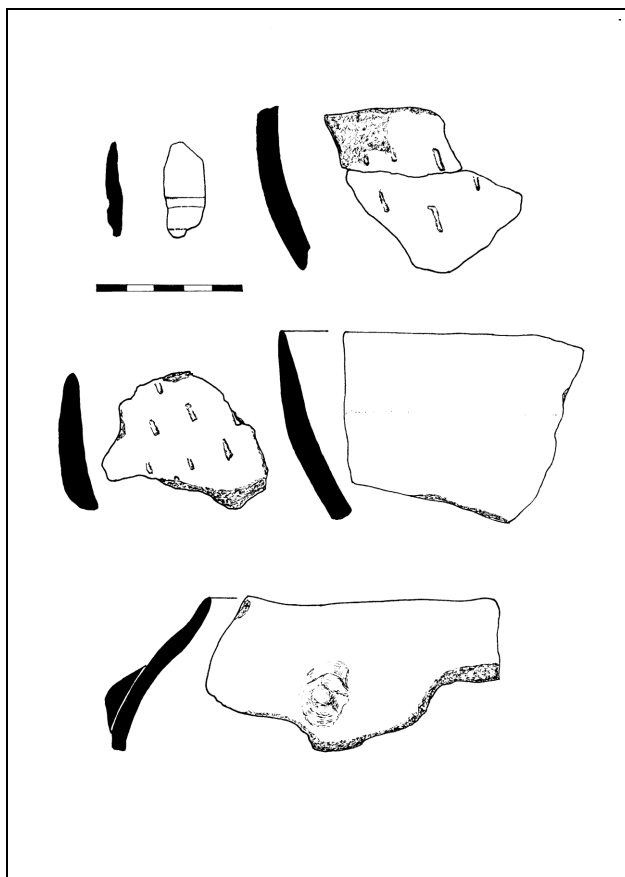
Obr. 24: Spytihněv. Výběr keramiky Fig. 24: Spytihněv. Selected pottery.

dutích kulovitých nádob či tvar rozeklaného výčnělku. Dále se vyskytují masivní horizontální ucha. Vhloubenou lineární výzdobu zastupuje rytá dvojlinka (obr. 25: 1), větší oválné důlky šikmo orientované rýžky vytvářející tzv. „motiv deště“ (obr. 25: 2, 3). Se složitějším vhloubeným výzdobným motivem složeným ze širších a hlubších rýh se můžeme setkat v případě hrdla putny či láhve (obr. 24: 4).

Keramická hmota je ve většině případů tvořena bahnitým těstem, které bylo promíšeno vysokým podílem organických přísad. V některých případech keramická směs vykazuje vyšší podíl drobných zrn křemenného ostřiva. Na keramice je patrný slabý výpal. Barva výpalu jednotlivých nalezených keramických jedinců kolísá od světle oranžovohnědé přes červenohnědou k tmavě šedé.

Relativní chronologie

Z pohledu relativní chronologie lze soubor keramiky datovat do staršího stupně, fáze Ia kultury s lineární keramikou (Tichý 1962). Keramika vykazuje charakteristické znaky po stránce tvarů identifikovatelných nádob, výzdoby i ve složení keramické hmoty. Důležitá je především přítomnost fragmentů dvojkónických nádob zdobených horizontálně protaženými výčnělky na maximální výduti, které jsou doloženy na lokalitách nejstarší fáze Ia LnK – Žopy (Tichý 1960), Kladníky (Peška, Bém 1999, Schenk 2007). U vhloubené výzdoby byl doložen typický

Obr. 25: Spythněv. Výběr keramiky. Fig. 25: Spythněv. Selected pottery.

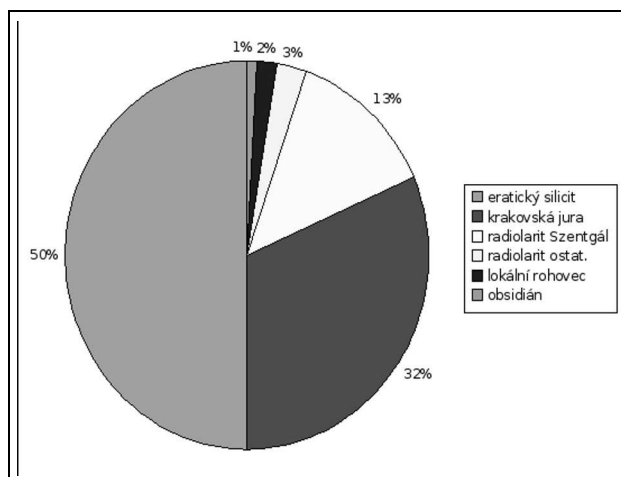
starolineární „motiv deště“ a výzdoba širších a hlubších rytých linií.

Štípaná kamenná industrie

Povrchová kolekce z lokality čítá 37 ks. Za pozornost stojí zlomek čepele s příčnou retuší (obr. 28:15) a vyčnělé škrabadlo až vrták (obr. 28:18) z radiolaritu typu Szentgál, dále pak drobné škrabadélko na čepeli (obr. 28:12), nehtové škrabadélko (obr. 28:13), škrabadlo atypické (2x), odštěpovač (obr. 28:16), příčně retušovaná čepel (obr. 28:14), lichoběžníková „srpová“ čepel s leskem a s retuší, která má otupující charakter (obr. 28:19), a zlomek příčně šikmě retušované čepele (obr. 28:17) ze silicitu severské provenience. Ve dvou případech byla zaznamenána reutilizace paleolitických bíle patinovaných artefaktů.

Stratifikovaná kolekce čítá 442 kusů. Surovinové spektrum bylo zkoumáno pouze makroskopicky. Je tvořeno převážujícími silicity severské provenience (49%), další početnou skupinu představují silicity krakovsko-čenstochovské jury (32%), poměrně vysoký je podíl radiolaritu typu Szentgál (13%), jednotlivými kusy jsou zastoupeny lokální rohovec, nerozlišený radiolarit a obsidián. Ve výplavu byla zaznamenána přítomnost drobných odštěpků sluňáku a drobný valounek (1,2 cm) eratického silicitu bez opracování.

Z technologického pohledu v kolekci převažují mikroodštěpky a mikrozlomky (77%), debitáž (jádra, mikrojádra, úštěpy, čepele a mikročepele, zlomené čepele) před-

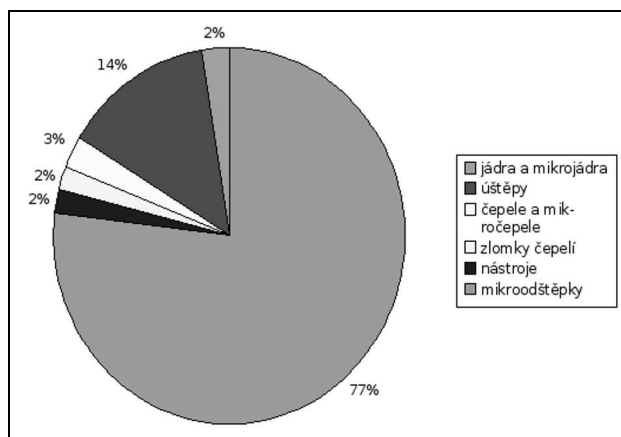

Obr. 26: Spythněv. Podíl surovin ve stratifikované kolekci. Fig. 26: Spythněv. Raw materials of stratified collection.

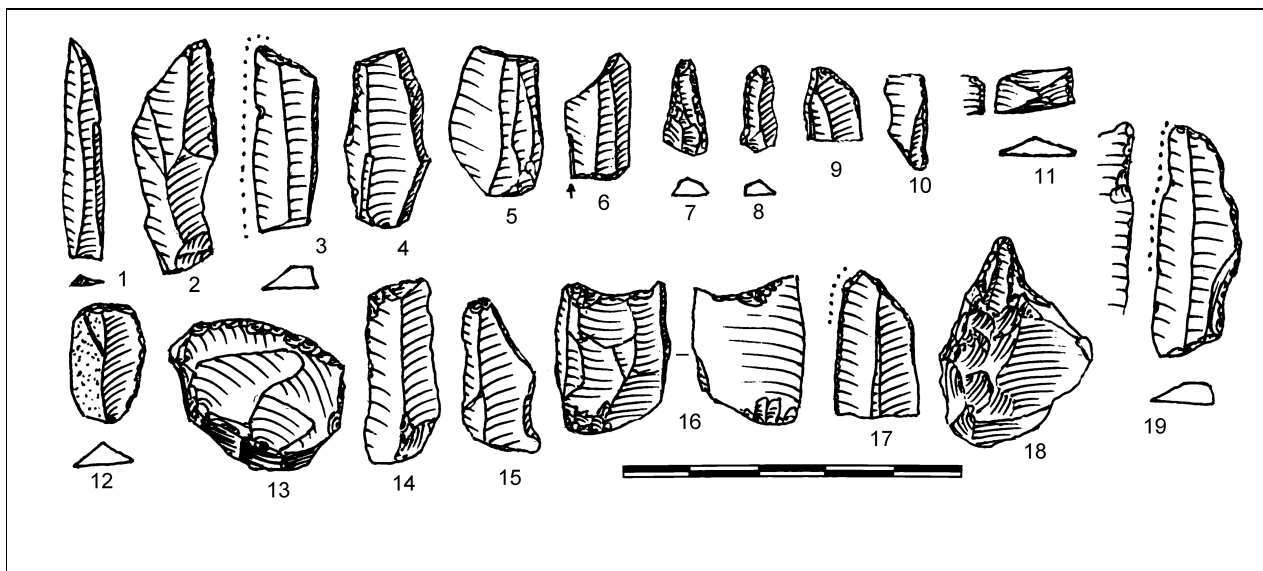
stavuje dohromady 21% a nástroje tvoří pouze 2% souboru. Mezi nástroji z eratického silicitu jsou čepel s příčnou retuší a rydlovým úhozem (obr. 28:6), vrub, čepel retušovaná (obr. 28:4), zlomek retušované čepelky (obr. 28:9), retušovaná mikročepel (obr. 28:10), mezi nástroji z radiolaritu typu Szentgál čepel retušovaná s příčnou retuší (obr. 28:5), čepel retušovaná do hrotu (obr. 28:2), zlomek čepele s bilaterální retuší (na ventrální a dorsální straně (obr. 28:11), „srpová“ čepel s příčnou retuší a leskem (obr. 28:3), mikročepel s otupující retuší (obr. 28:8) a ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury pak vrták (obr. 28:7).

Broušená a ostatní kamenná industrie

Z povrchového sběru byly získány 4 kusy broušené kamenné industrie. Jedná se o celou kopytovitou obdélnou sekerku s plankonvexním příčným průřezem z metabazitu typu Pojizeří (obr. 29:4), rovné ostří sekerky ze zelené břidlice typu Želešice (obr. 29:1) a další 2 zlomky poslední jmenované suroviny. Ostatní kamennou industrii reprezentují obroušený hranolek hematitu a válcovitý otloukač

Obr. 27: Spythněv. Podíl základních technologických kategorií ve stratifikované kolekci. Fig. 27: Spythněv. Basic technological categories of stratified collection.

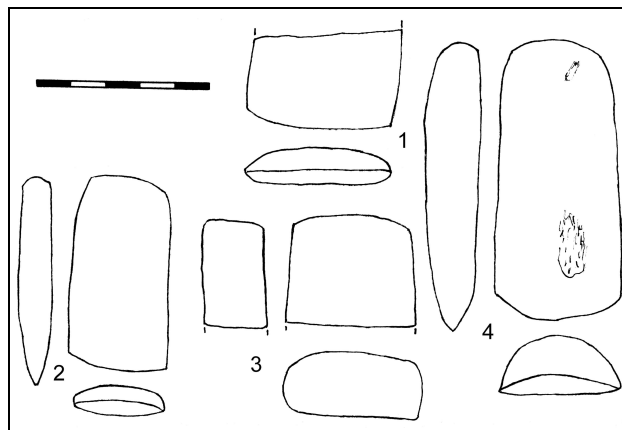

Obr. 28: Spytihněv. Výběr štípané kamenné industrie. 1–11: stratifikovaná kolekce, 12–19: povrchové nálezy. Fig. 28: Spytihněv. Selected chipped stone artifacts. 1–11: stratified collection, 12–19: surface finds.

s oběma bikónicky obitými póly. U ostatní kamenné industrie se zřejmě jedná o lokální suroviny z teras řeky Moravy.

Stratifikovaná kolekce sestává ze 2 kusů broušené kamenné industrie. V první řadě lze jmenovat celou obdélnou sekerku s mírně plankonvexním příčným průřezem s mírně obloukovitým (neporušeným!) ostřím ze zelené břidlice typu Želešice (obr. 29:2). Druhý exemplář představuje tyl nízkého kopytovitého klínu ze zelené břidlice typu Želešice, který se podařilo složit ze 3 kusů (obr. 29:3). Složený artefakt je široký 40 mm a má výšku 22 mm, tedy index relativní výšky činí 55% (podle Salaš 2002).

Ostatní kamenná industrie sestává z otloukačů a jejich zlomků ze silicifikovaného pískovce (2 ks) a z valounového křemene (1 ks), dále soubor obsahuje zlomek deskovitého brousku (zrnotěrka?) z přepáleného jemnozrnného pískovce, hladítko z limonit-limonitického pískovce, 3 zlomky pískovcových brousků (křemitý pískovec) a další drobné zlomky pískovce. Některé artefakty byly determinovány ve spolupráci s M. Vokáčem. Surovinové spektrum broušené kamenné industrie oproti původním předpokladům (severní Čechy – metabazit typu Pojizeří) ukazuje vazby na Brněnsko (zelená břidlice typu Želešice). Tento trend je patrný na dalších lokalitách kultury s lineární keramikou (Brno-Lískovec – M. Přichystal, ústní informace; Rouchovany – Vokáč 2007 atd.). V případě Spytihněvi se jedná o první stratifikovaný nález zelené břidlice typu Želešice v nejstarší fázi Ia kultury s lineární keramikou. Význam této suroviny kulminuje v kultuře s moravskou malovanou keramikou (např. Přichystal 2000). U některých broušených kamenných artefaktů, získaných povrchovým sběrem, není ani po surovinové, ani typologické stránce vyloučena příslušnost právě k mladému neolitu. Ostatní kamenná industrie byla převážně získávána z místních zdrojů, nacházejících se nedaleko lokality.

Obr. 29: Spytihněv. Výběr broušené industrie. 2, 3: stratifikovaná kolekce, 1, 4: povrchové nálezy. Fig. 29: Spytihněv. Selected polished stone artifacts. 2, 3: stratified collection, 1, 4: surface finds.

Sediment pocházející z výplně objektu byl odebrán na palynologický rozbor. Vzorek byl laboratorně zpracován podle standardní metodiky (Erdtman 1960). Maceraci bylo podrobena cca 15 dkg sedimentu. K získání alespoň minimálního počtu pylových zrn muselo být kromě běžných maceračních metod (rozpuštění v HF, v HCl, acetylýza) použito navíc těžké kapaliny $ZnCl_2$. Mikroskopické pozorování bylo prováděno přímo v tomto médiu. Těžká kapalina byla odebírána pipetou a nanášena na podložní sklo. Prohlédnuto bylo vždy větší množství nátěrů, bohužel s téměř nulovým výsledkem. Vzorek při pohledu do mikroskopu obsahoval velmi malé množství organiky (destruovaná rostlinná pletiva), uhlíky a nerozpuštěnou minerogenní příměs.

Určen byl *Fraxinus* (jasan), dále bylinná vegetace zahrnující *Brassicaceae*, typ *Barbarea* (brukvovité, typ Barborka) a *Poaceae* (lipnicovité). Vzorek obsahoval kromě neurčených *Algae* i řasu *Pleurozonaria concinna* (Cook-

Spytihněv	počet
<i>Fraxinus</i>	1
Brassicaceae typ <i>Barbarea</i>	1
Poaceae	1
Nepyllové objekty	
Algae	15
<i>Pleurozonaria concinna</i>	1

Tab. 1: Spytihněv. Počet palynomorf. Tab. 1: Spytihněv. The quantity of all microfossils.

son et Manum 1960) Mädlar 1968, která je široce rozšířena v celém terciéru (Planderová 1984). Z nalezených palynomorf a nepyllových objektů nelze vyslovit žádný širší závěr o stáří výplně a o vegetačním pokryvu okolí. Malé množství palynomorf svědčí o špatném zachování analyzovaného sedimentu (oxidace ničí pylové exiny); lepší výsledky jsou do budoucna podmíněny nálezem organičtějších a lépe zachovaných sedimentů.

Závěr

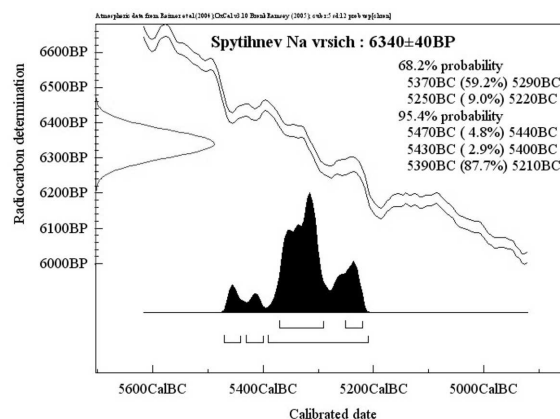
Povrchovou prospekci a následným zjišťovacím výzkumem se v poloze „Na vrších“ na katastru Spytihněvi podařilo objevit novou referenční lokalitu pro nejstarší fázi kultury s lineární keramikou na Moravě. Menším odkryvem realizovaným v roce 2007 byl zachycen objekt LnK a jeho zázemí. Byl získán reprezentativní soubor keramiky, kamenné štípané a broušené industrie, datující lokalitu do I. stupně, fáze Ia LnK.

Za pozornost stojí surovinová pestrost kolekce. V rámci broušené kamenné industrie byla zdokumentována přítomnost jak želešické břidlice z prostoru jihozápadního okraje Brna, tak ojediněle (v povrchové kolekci) metabazitu typu Pojizeří. V rámci štípané kamenné industrie převažují eratické silicity, objevují se ale i vzdálené importy silicitů z prostoru krakovsko-čenstochovské jury, Balatonu (radiolarit typu Szentgál), v jednom případě obsidiánu z prostoru Tokajských vrchů. Lokální suroviny byly využity pouze ojediněle. Toto pozorování kontrastuje se surovinovou základnou jediné zdokumentované mezolitické kolekce v této oblasti v Mikulčicích, kde byly téměř výhradně zpracovávány lokální rohovce, především ze šterků Dyje (Škrdla, Mateiciucová, Přichystal 1997).

Strategická poloha lokality – na vrcholu výrazné terénní dominanty – není u sídliště kultury s lineární keramikou příliš častá, je však známo několik málo analogických lokalit (analogická poloha i stáří), mezi jinými v Brně Bohunicích a Starém Lískovci (Kos, Přichystal, ústní sdělení) nebo v Moravanech na východním Slovensku (Kaczanovska et al. 2003).

Vzorek uhlíků z lokality byl zaslán na datování do radiokarbonové laboratoře v Poznani. Výsledné datum z akcelerátoru má hodnotu 6340 ± 40 BP (Poz-21786), čemuž po kalibraci odpovídá interval na obr. 30. Datování tak prokázalo časně lineární klasifikaci souboru. Pro srovnání lze uvést absolutní datum ze starolineárního sídliště Žopy (Felber, Rutkay 1983), které má hodnotu 6430 ± 100 BP (Bln-57) a po kalibraci odpovídá interval (na hladině pravděpodobnosti 2σ) 5480–5316 cal BC.

Zdeněk Schenk, Martin Kuča, Petr Škrdla, Alena Roszková

Obr. 30: Spytihněv. Výsledek datace v radiokarbonové laboratoři v Poznani (T. Goszlar) po kalibraci pomocí programu OxCal. Fig. 30: Spytihněv. Poznaň radiocarbon laboratory dating result (T. Goszlar) calibrated using OxCal.

Literatura

- Cookson, I., C., Manum, S., 1960: On *Crassosphaera*, a new genus of microfossil from Mesozoic and Tertiary deposits. *Nytt Magasin for Botanikk* 8, 5–8.
- Erdtman, G., 1960: The acetolysis method, a revised description. *Svensk Bot. Tidskr.*, 54, 561–564.
- Felber, H., Rutkay, E., 1983: Absolutchronologie des Neolithikums in Österreich, *Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien* 113, 73–78.
- Kaczanovska, M., Kaminská, L., Kozłowski, J. K., Nowak, M., Vizdal, M. 2003: Ranoneolitická osada v Moravanech, okres Michalovce. *Východoslovenský pravek* VI, Nitra–Košice. 45–62.
- Mädlar, K., 1968: Sporen aus der germanotypen Trias, insbesondere Nordwestdeutschlands. *Beihfte der Berichte Naturhistorischen Gesellschaft* 5 (Keller-Festschrift), 457–475.
- Peška, J., Bém, M. 1999: Kladníky (okr. Přerov), *Přehled výzkumů* 39, 278–279
- Planderová, E., 1984: Sporomorphs and Plankton of the Karpathian from the locality Dežerice. *Záp. Karpaty, sér. Paleont.* 9, 111–130.
- Přichystal, A. 2000: Stone raw materials of the Neolithic-Aeneolithic polished artefacts in the Czech republic: The present state of knowledge. In: *Contributions to the Geology and Petrology of Crystalline Complexes*. *Krystalinikum* 26, 119–136.
- Salaš, M. 2002: Broušená kamenná industrie z vedrovických pohřebišť. In: V. Podborský (ed.): *Dvě pohřebišť neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě*. Brno, 191–209.
- Schenk, Z. 2007: Jihozápadní část Moravské brány v době osídlení kultury s lineární keramikou. *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí. Sborník referátů z 25. zasedání badatelů pro výzkum neolitu Čech, Moravy a Slovenska*. Hradec Králové 30.10.–

2.11.2006. *Archeologické studie Univerzity Hradec Králové, Svazek 1*, 211–244.

Škrdl, P., Mateiciucová, I., Přichystal, A. 1997: Meso-lithikum (gespaltene Steinindustrie). In: L. Poláček (ed.): *Studien zum Burgwall von Mikulčice, Band 2, Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 7*. Brno, 45–91.

Tichý, R. 1960: K nejstarší volutové keramice na Moravě, *Památky archeologické LI*, 415–441. Praha.

Tichý, R. 1962 : Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, *Památky archeologické LIII*, 245–305.

Vokáč, M. 2007: Sídliště lidu s lineární keramikou u Rouchovan na Třebíčsku. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, řada M 10-11, 2005–2006*, 9–19.

Resumé

The Linear Band Pottery culture (LBK) site Spytihněv-Na vrších is located on a ridge protruding in a southerly direction from Maková Hill. The site reaches an altitude of 322.1 m and its relative altitude above the Morava River is 135 m. The site has a strategic position allowing monitoring of Lower Morava River valley.

Intensive surface surveys were conducted and several artifact clusters were located. In summer 2007 a series of test pits were dug in this area in order to find cultural material in situ. One of the test pits revealed a LBK settlement feature – a pit filled with cultural material. The find horizon was located just below the topsoil. A Neolithic pit was dug into colluvial sediments. The horizon below the topsoil was excavated with the use of trowels in 10 cm spits and all items were recorded. The excavated material was also wet-sieved. A total of 417 pottery fragments were acquired from the pit. Classification of the pottery items enabled us to place this site into the LBK Ia period (cf. Tichý 1962). Bodies were the most common fragments (46%) in this collection, followed by unidentified pottery fragments (27%) and other small fragments collected during wet-sieving (13%). Rims account for 6% of the pieces, bases (2%), bottoms (1,7%) and necks (1,4%). We distinguished several pottery categories. The fragments are from globular vessels (most common), followed by biconical vessels, deep bowls, hods, bottles and a fragment of a footed vessel.

Most of the pottery pieces were not decorated. The decorated ones most often bear plastic ornamentation; incised one was not common. The plastic decoration is represented by horizontally elongated, oval-shaped lugs situated at the perimeter of biconical vessels (obr. 24: 1, 2), peg-like lugs at the perimeter of globular vessels, and forked lugs. Massive horizontal handles are also present. The incised linear decoration is represented by double bands (obr. 25: 1), larger oval fossettes and oblique grooves producing the so-called “rain motif” (obr. 25: 2,3). In the case of hods and bottles, we may also encounter a more complex incised decoration, consisting of wide and distinct grooves.

The ceramic material mostly consists of a muddy paste with an admixture of organic additives. In some cases, a significant proportion of the temper consists of small

quartz grains. The ceramics were lightly fired and the resulting colour varies from light orange-brown to red-brown and dark grey.

The collection of chipped stone artifacts consists of 442 items (another 37 items were collected on the surface). The most common raw material is erratic flint (49%), followed by the Kraków-Czestochowa Jurassic siliceous rock (32%), Széngál-type radiolarite (13%), and several pieces of local cherts, indistinct radiolarite and obsidian.

Technological types include microchips and microfragments (77%), debitage (i.e. cores, microcores, flakes, blades and bladelets, blade fragments, in total 21%), and tools (2%). Tools made from erratic flint include a truncated blade with a burin blow (obr. 28:6), a notch, a retouched blade (obr. 28:4), a retouched blade fragment (obr. 28:9), and a retouched bladelet (obr. 28:10). Tools from Széngál-type radiolarite include a truncated retouched blade (obr. 28:5), a blade retouched into a point (obr. 28:2), a bilaterally retouched blade fragment (obr. 28:11), a truncated sickle blade with characteristic sickle gloss (obr. 28:3) and a bladelet with backing retouch (obr. 28:8). A borer (obr. 28:7) is the only one tool made from Kraków-Czestochowa Jurassic siliceous rock.

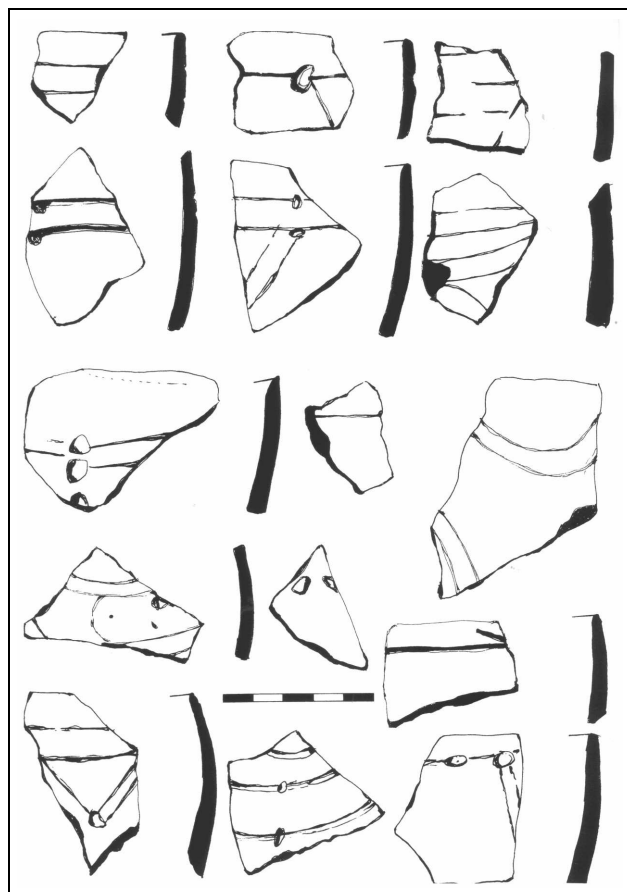
The excavated polished stone industry includes a rectangular axe (obr. 29:2) and a shoe-last adze fragment (obr. 29:3) made from Želešice-type green schist. These two artifacts are supplemented by 4 polished stone artifacts from a surface survey – a rectangular axe made from Podjizeří-type metabasite (obr. ref29:4), an axe fragment made from Želešice-type green schist (obr. 29:1), and two axe fragments from the same raw material. A significant find is a hematite prism with traces of use (polishing).

The sediment sample was subjected to palynological analysis. Although the sediment was not suitable for preservation of intensely oxidized microfossils, we detected several specimens (tab. 1).

The raw material spectrum is surprisingly rich and indicates intensive contacts with northern Bohemia (metabasites), the Brno area (Želešice-type greenschist), Kraków-Czestochowa area in Poland (siliceous rocks of the same name), Balaton (the Széngál-type radiolarite) in Hungary, and the Tokai area on the border of Hungary and Slovakia (obsidian). It contrasts with the Mesolithic occupation from Mikulčice, where the commonly utilised Moravian cherts were collected in the nearby river gravels (Škrdl, Mateiciucová, Přichystal 1997).

This type of geomorphological location is not typical for the Early LBK, however, analogical sites (i.e. age and analogical position in the landscape) are known from Brno-Bohunice, Starý Lískovec (Kos, Přichystal, pers. communication) and Moravany in eastern Slovakia (Kaczanovska *et al.* 2003).

The charcoal sample was dated by T. Goslar in Poznań (Poland). The resulting radiocarbon age of 6 340±40 BP (Poz-21786) was calibrated (see Figure 30).

Obr. 31: Traplice „Kopaniny“, výběr z keramického materiálu. Abb. 31: Traplice „Kopaniny. Materialauswahl.

TRAPLICE (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Kopaniny“. LnK. Sídliště. Povrchový průzkum.

Sídliště kultury s LnK bylo objeveno povrchovým sběrem v létě roku 2007 T. Večeřou. Nachází se na svahu exponovaném k severovýchodu nad Jankovickým potokem, SZ směrem od místního zemědělského družstva, přibližně podél vrstevnice 240 m. Poloha není totožná s lokalitou uváděnou již dříve (Kuča, Škrdla, Vokáč 2006), obě lokality jsou od sebe vzdáleny vzdušnou čarou přibližně 1 km. Na lokalitě byl na podzim roku 2007 proveden kontrolní povrchový sběr, který potvrdil existenci více orbou narušených objektů. Získána byla nevelká kolekce keramiky v počtu 30 kusů. Materiál je jemně plavený, pouze ve dvou kusech bahnitý, zdobený širšími i úzkými rytými liniemi a notami nepravidelných tvarů na linii (obr. 31) Předběžně lze keramický materiál datovat do II. stupně kultury s LnK.

Miroslav Vaškových

Literatura

Kuča, M., Škrdla, P., Vokáč, M. 2006: Traplice (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 47, 116–117.

Resumé

Traplice (Bez. Uh. Hradiště). Kopaniny. Linienbandkeramik. Siedlung. Terrainbegehung.

ÚJEZDEC (OKR. UHERSKÉ HRADIŠTĚ)

„Jarošov“. Neolit. Ojedinělý nález. Povrchový průzkum.

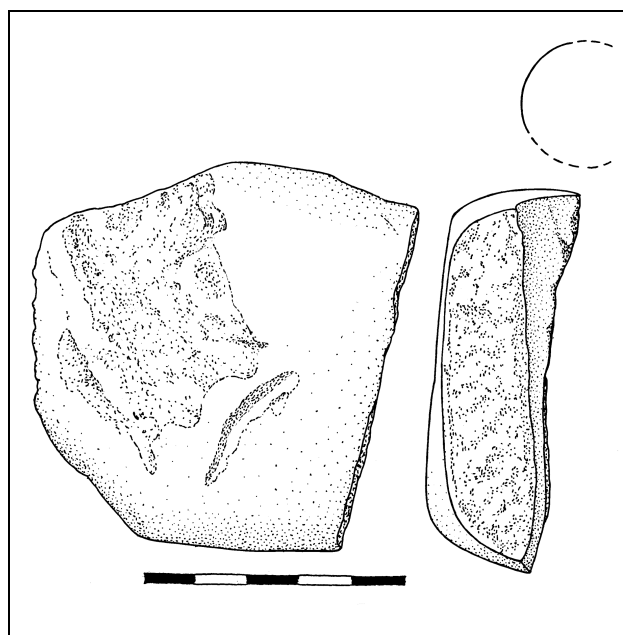
Povrchovým sběrem byl v trati „Jarošov“, na hranicích katastru Újezdce a Ořechova, nalezen fragment sekeromlatu z amfibolického dioritu (obr. 32). Magnetická susceptibilita nástroje činí $0,85 \times 10^{-3}$ SI jednotek. Zachována je část boku a část provrtu, ve kterém byl artefakt přeražen. Provrt je atypicky posunut právě k boční partii sekeromlatu. Při pohledu na provedení provrtu je zřejmé, že začátek vrtání byl zvolen s ohledem na rozměry polotovaru, nicméně profil ukazuje, že došlo k vychýlení onoho procesu od původní osy k boku artefaktu. Výška nástroje činí 7,2 cm. V okolí nálezu nebyl nalezen žádný doprovodný materiál kromě drobné přepálené silicitové šipky.

Příspěvek vznikl v rámci projektů GAČR 404-05-H527 a 404-05-0305.

Martin Kuča, Petr Škrdla

Resumé

Újezdec (Bez. Uherské Hradiště). „Jarošov“. Neolithikum. Einzelfund. Oberflächensammlung.

Obr. 32: Újezdec (okr. Uherské Hradiště). „Jarošov“. Kamenný artefakt. Abb. 32: Újezdec. „Jarošov“. Steinartefakt.

VELATICE (OKR. BRNO-VEKOV)

„Velatický Široký“ (Padělky, Široké, Zahrádky, Kouty). Parc. č. 2036/2, 2035/2, 2033/2, 2032/2, 2029/2, 2028/2, 2025/2, 2024/2, 595/94, 2042/0, 395/56. Neolit, LnK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Během budování přeložky plynovodu u Velatic v r. 2007 bylo SSZ obce prozkoumáno 43 archeologických objektů z různých období pravěku. 24 jich náleželo kultuře s lineární keramikou. Výzkum potvrdil existenci rozsáhlého sídliště, jež bylo částečně prozkoumáno pracovníky ÚAPP Brno v r. 2006 během výstavby komunikace pro budoucí rodinné domy.

Petr Kos

Resumé

Velatice (Bez. Brno-venkov), „Velatický Široký“. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

VYŠKOV (OKR. VYŠKOV)

Legerní pole. MMK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalita se nachází u východního okraje předhůří Dražanské vrchoviny, při severním okraji Vyškova v nové části průmyslové zóny, pracovně označené jako Sochorova II (v nadmořské výšce 276–272 m). Zkoumaná plocha o rozloze cca 2,5 ha leží na mírném severovýchodním svahu. Nejblíže vodním tokem je Marchanický potok protékající severně ve vzdálenosti 250 m.

Výzkum na polykulturní lokalitě (na ZM list 24-42-11, 1 : 10 000 vymezené body: A: 73 mm od Z s.č., 368 mm od J s.č., B: 86 mm od Z s.č., 367 mm od J s.č., C: 69 mm od Z s.č., 358 mm od J s.č., D: 87 mm od Z s.č., 357 mm od J s.č.) odkryl 4 sídlištní jámy kultury s moravskou malovanou keramikou. Inventář tvořila typická hrubá i jemná keramika (v jednom případě s malovaným dekorem), broušená industrie, drtidla a zlomky zrnitěrek.

Blanka Mikulková

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov). Legerní pole. MÖG. Siedlung. Rettungsgrabung.

ZLÍN (K. Ú. MALENOVICE, OKR. ZLÍN)

Masarykova ul. MMK. Sídliště. Záchraný výzkum.

Během výkopových prací pro základy domu s pečovatelskou službou byly na Masarykově ulici ve Zlíně-Malenovicích prozkoumány tři zahloubené objekty. Zkoumaná lokalita je situována na mírném návrší terénní vlny nad starou říční terasou na levém břehu řeky Dřevnice v nadmořské výšce kolem 204 m n.m. Z východní strany je pak lokalita ohraničena tokem potoka Baláže, který tvoří levobřežní přítok řeky Dřevnice. Na ZM ČR 1 : 10

000, list 25-31-24 je místo výzkumu ohraničené body 457/145, 461/146, 459/140, 461/139 mm od Z/J s. č.

V případě prvního prozkoumaného objektu šlo o rozměrný hliník (14 × 13,5 m), který kromě stovek keramických zlomků a množství zvířecích kostí poskytl také několik broušených a štípaných kamenných artefaktů či polotovarů. Tyto nálezy ho řadí do mladší fáze kultury lidu s moravskou malovanou keramikou. Do stejného období patří i další zahloubený objekt, který byl identifikován na profilu stěny výkopu. Z jeho výplně se podařilo získat jen několik zlomků pravěké keramiky a kousky mazanice.

U třetího prozkoumaného objektu je jeho chronologické zařazení nejisté. Jednalo se o nehlubokou kruhovou jámu mísovitého půdorysu, která obsahovala nepočetný soubor neprůkazných keramických střepů, kousky mazanice, několik zvířecích kostí a zlomek neurčitelného železného předmětu, u něhož ale nelze vyloučit jeho recentní původ.

Závěrem je možné dodat, že záchraný archeologický výzkum v Malenovicích prokázal již dřívější domněnky o rozlehlosti neolitického sídliště v této oblasti s možným centrem v prostoru dnešní křižovatky ulice Masarykovy a silnice I/49, eventuálně západně od ní.

Marek Lečbych

Resumé

Zlín (Kataster Malenovice, Bez. Zlín). Masarykova ul. MBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

ZLÍN (K. Ú. MALENOVICE, OKR. ZLÍN)

Třída 3. května. LnK (stupeň 1). Sídliště. Záchraný výzkum.

Při budování nového chodníku podél jižního okraje rozšířené silnice I/49 byl v prostoru mezi benzinovou čerpací stanicí a areálem malenovické pily zachycen objekt kultury s lineární keramikou. Místo nálezu leží na okraji již dříve narušené ploché terénní vlny vystupující z inundačního území levého břehu řeky Dřevnice, ve vzdálenosti cca 250 m od jejího současného toku, v nadmořské výšce 205 m. Zhruba 300 m západně od místa nálezu protéká potok Baláš, jeden z levostranných přítoků Dřevnice na malenovickém katastru.

Narušený objekt zachycený v délce 3,70 m ležel pod více než metrovou vrstvou recentních navážek, zahloubený do podloží tvořeného sprašovými hlínami (dno v hloubce 2,10 m pod současným povrchem). V obsahu jeho černohnědé hlinité výplně o mocnosti 45–55 cm byly nalezeny kromě fragmentů keramiky také menší kusy měkké, rozpadající se mazanice, uhlíky, drobné úlomky spálených kůstek a dva kusy štípané industrie z hnědožlutého rohovce. Keramické zlomky – převážně z bahňitého materiálu s organickou příměsí a slabě vypálené – můžeme přisoudit větší polokulovitě nádobě s dovnitř zataženým ústím, případně hlubším mísovitým tvarům, jejichž povrch byl zdoben jednoduchými obloukovitými, většinou žlábkovitými liniemi. Celý soubor lze na základě

výše zmíněných znaků zařadit do staršího stupně kultury s lineární keramikou, podobně jako část objektů ze sídliště ležícího zhruba 420 m západním směrem na levém břehu potoka Baláš, na dnešní Masarykově ulici (Kohoutek, Langová 1993).

Nález porušeného objektu na tř. 3. května představuje nově objevené sídliště LnK, založené v příznivé poloze nedaleko ústí potoka Baláš do řeky Dřevnice, a rozšiřuje počet dosud známých nalezišť této kultury na katastru Malenovic i sousedních Tečovic.

Jana Langová

Literatura

Kohoutek, J., Langová, J. 1993: Sídliště s lineární keramikou ve Zlíně-Malenovicích (okr. Zlín). *Přehled výzkumů 1991*, 45.

Resumé

Zlín (Kat. Malenovice, Bez. Zlín). LBK (Stufe I.). Siedlung. Rettungsgrabung.

